

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1909. Första Kammaren. N:o 10.

Lördagen den 13 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 6 i denna månad.

Upplästes följande två ingifna läkarintyg:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare, brukspatron *Gustaf Benedicks*, på grund af en akut inflammation i högra knäleden, tills vidare är förhindrad att deltaga i riksdagsarbetet, intygar

Stockholm den 12 februari 1909.

Israël Hedenius.

Med. dr, leg. läkare.

Att hofjägmästare *E. Bohnstedt* på grund af sår i hornhinnan å båda ögonen, uppkomna genom yttre skada, är förhindrad att deltaga i riksdagsarbetet, varder härmed på aflagd embetsed intygadt.

Stockholm den 13 februari 1909.

Erik Nordenson.

M. D.

Anmäldes och bordlades statsutskottets utlåtanden:

n:o 20, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor; och

n:o 21, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till ny rullande materiel för statens järnvägar;

bevillningsutskottets betänkanden:

n:o 3, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående tullverkets och varuemottagares ömsesidiga rättigheter och skyldigheter i fall, då tullafgift för inkommen vara oriktigt uppdebiterats m. m.; och

n:o 4, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående särskild progressiv beskattning af inkomst, harrörande från tillverkning eller försäljning af brännvin, vin och öl m. m.;

lagutskottets utlåtanden:

n:o 3, i anledning af väckta motioner dels om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående vidgad rätt för medlem af svenska kyrkan att därur utträda, dels ock om ändrad lydelse af 4 § i förordningen om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd; och

n:o 4, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande ändring i 12 kap. 3 § kyrkolagen; äfvensom

Första Kammarans tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 2, i anledning af väckt motion om införande i Första Kammarans ordningsstadga af bestämmelse om motioners aflämnande i två exemplar.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts nästlidne dag bordlagda nådiga proposition till Riksdagen, angående löneleglering för fögderiförvaltningen.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran Första Kammarans tillfälliga utskotts under gårdagen bordlagda utlåtande, n:o 1.

*Angående
tullen å vin.*

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets den 10 och 12 innevarande februari bordlagda betänkande n:o 1, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående tullen å vin.

Genom propositionen n:o 20 af den 22 januari 1909, som hänvisats till bevillningsutskottets behandling, hade Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ett blandadt utrikesdepartements- och finansärende för samma dag, föreslagit Riksdagen att besluta,

dels att, så länge den med Frankrike afslutade handels-traktaten af den 30 december 1881, sådan den blifvit förlängd genom konventionen, undertecknad den 13 januari 1892, förblefve i kraft, tullen å icke musserande vin af 14 procents alkoholhalt och därunder skulle utgöra, då vinet införes på fat, 34 öre för

kilogram och, då vinet införes på andra kärl än fat, 69 öre för liter,

Angående
tullen å vin.
(Forts.)

dels ock att i följd häraf rubrikerna nummer 695, 696 och 697 i tulltaxan af den 8 juni 1906 skulle erhålla följande förändrade lydelse:

		Kvantitet för tullbe- räkningen	Tullsats	
			Kronor	öre
<i>Vin:</i>				
icke musserande:				
på fat, större eller mindre:				
695	af 14 procents alkoholhalt och därunder	1 kilog.	—	84
695 ^{1/2}	af mer än 14 men icke öfver 25 procents alkoholhalt	1 kilog.	—	65
på andra kärl:				
696	af 14 procents alkoholhalt och därunder...	1 liter	—	69
696 ^{1/2}	af mer än 14 men icke öfver 25 procents alkoholhalt	1 liter	1	—
697	musserande: af 25 procents alkoholhalt och därunder	1 liter	2	—
<i>Anm.</i> Vin af mer än 25 procents alkoholhalt; tullbehandlas såsom Likör.				

Utskottet hade i föreliggande betänkande hemställt, att Riksdagen ville bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

Herr Wennberg: Utskottet har börjat sin motivering med att säga: »Utskottet finner den föreslagna nedsättningen af tullarna å vin i och för sig föga önskvärd. Dels är ifrågavarande artikel obestridligen en öfverflödsvara och kan såsom sådan godt tåla nu bestämda tullar, och dels måste det onekligen vara mindre tilltalande särskildt för dem, som mera verksamt deltaga uti nykterhetsarbetet, att vara med om en åtgärd, som åtminstone i någon mån underlättar åtkomsten af vissa alkoholhaltiga drycker.»

Men det hemställer ändock, att vårt land skall på ett förödmjukande sätt böja sig för att vinna ett mål, om hvilket jag icke kan säga, huruvida det ens är ekonomiskt. Hvad man emellertid kan se, det är, att en betänklighetsfullt brist på förutseende här måtte hafva ägt rum från vår sida vid uppsättandet af artikel 17 i traktaten af den 30 december 1881.

Visserligen synes det, som om våra statsgaranterade — märk, icke andra — papper skulle vinna bättre marknad, därest man böjer sig; *huru mycket* som vinnes är ej antydtt och torde ej heller tillnärmelsevis kunna utredas. Jag hyser dock den tron, att likaväl som en lånesökande uppsöker kapitalisten, så lyssnar den senare till den förres frågor, hvadan vinsten ej torde blifva

Angående
tullen å vin.
(Forts.)

större än förlusten, som i pengar angifves blifva cirka 300,000 kronor.

Den förlust vårt folk lider i ökad lefnadsstandard, när vinet i följd af billigare inköp vinner ökad konsumtion, när folket därigenom blir ännu mer begifvet på dryckenskap, den förlusten kan icke angifvas i penningar.

Till sist ber jag att få påminna denna kammars majoritetsparti om dess valprogram, där det bland annat heter, »att partiet skall stödja nykterhetsarbetet».

Herr talman, jag yrkar afslag å utskottets förevarande hemställan.

Herr Cavalli: Under förberedelserna till afslutandet af den konvention, om hvilkens antagande eller icke antagande det nu är fråga, hade jag verkligen väntat mig motstånd mot densamma; och jag vill tillägga, att jag hade väntat ett rätt starkt motstånd, motstånd med rätt allvarsam motivering. Men det får jag säga, att den motivering, som nu förebragts, den hade jag icke väntat.

I den mån som det nu här hållna föredraget berörde den finansiella sidan af saken, sades det, att det är fullkomligt omöjligt att beräkna de fördelar, som kunde vinnas i utbyte mot de af talaren såsom oerhörda betecknade förlusterna. Men det kan nog ske.

Det sades vidare, om jag uppfattade den ärade talaren rätt, att likaväl som låntagaren söker upp långgifvaren, så söker långgifvaren upp låntagaren. Jag får verkligen gratulera den ärade talaren till denna sistnämnda erfarenhet, ty den är just icke så vanlig. Här är dock egentligen icke fråga om låntagare och långgifvare, ty förhållandet dem emellan regleras nog genom svenska statsens representant — i förevarande fall riksgäldsfullmäktige — samt utländska banker och bankirer, utan det är franska staten, hvilken griper in och föreskrifver villkor för rätten för dessa banker och bankirer att få obligationerna noterade på franska marknaden, utan hvilken notering försäljning af obligationerna där i stort sedt icke kan ske.

För min del skulle jag mycket beklaga, om konventionen skulle falla, hvilket blefve följderna af ett underkännande af bevillningsutskottets nu föredragna betänkande, till hvilket jag yrkar bifall.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande betänkande hemställt.

Föredrogs ånyo statsutskottets den 10 och 12 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 7, angående regleringen af ut-

gifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet.

Punkten 1.

Lades till handlingarna.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 3 och 4.

Lades till handlingarna.

Punkterna 5—11.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 12.

I nu föredragna punkt hade utskottet hemställt, att Riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkten 11 af förevarande hufvudtitel därom gjorda framställning, måtte medgifva, att Kungl. Maj:t skulle äga för år 1910 använda de till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande afsatta belopp, i mån af behof,

Om förvaltningsbidrag åt sjukkassor m. m.

dels till förvaltningsbidrag åt sjukkassor under villkor:

1:o) att sjukkassan skall vara hos vederbörande myndighet registrerad i enlighet med lagen om sjukkassor;

2:o) att sjukkassan skall under föregående år haft egna inkomster, uppgående till minst lika mycket som det begärda förvaltningsbidragets belopp; samt

3:o) att förvaltningsbidrag skall för år utgå i förhållande till det antal afgiftspliktiga medlemmar, sjukkassan under näst föregående år städse haft,

med 1 krona 50 öre för hvarje medlem till och med 100,

med 1 krona för hvarje medlem därutöfver till och med 300,

med 50 öre för hvarje medlem därutöfver till och med 2,600

samt med 25 öre för hvarje medlem därutöfver,

dels ock till utarbetande och offentliggörande genom kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik af statistiska årsredogörelser för såväl sjukkasseväsendet i riket som olycksfall i arbetet.

Herr Boman: Herr talman, mina herrar: Det är ingalunda min afsikt att motsätta mig det ifrågasatta anslaget, som utgår till förvaltningsbidrag åt sjukkassor. Sjukkasseverksamheten har så stor betydelse, att den förvisso är förtjänt af understöd från det allmänna sida. I den kommun jag tillhör har jag också varit med om att lämna kommunalt bidrag till dessa registrerade

Om förvaltningsbidrag åt sjukkassor
m. m.
(Forts.)

sjukkassor. Det må emellertid erkännas, att den stora utveckling sjukkassorna fått måhända till någon del har sin grund i att de villkor staten uppställt för erhållande af förvaltningsbidrag varit så få och så fria som möjligt, hvarigenom kassorna lämnats största möjliga handlingsfrihet. Med anledning af något, som timat under det senaste året, kan jag likväl icke underlåta att ifrågasätta, huruvida det icke blir nödvändigt att i framtiden föreskrifva äfven andra villkor för beviljande af bidrag.

Herrarna erinra sig säkerligen, hurusom under förra sommaren, under pågående kommunalstrejk i Malmö, där befintliga sjukkassor — enligt tidningarnas uppgifter — uteslöto alla dem som deltog i arbetet. Jag känner, såsom jag redan antydtt, icke mer än af tidningarna, huru härmed förhåller sig, men under förlidet år förekom också i Göteborg ett liknande fall, hvarom jag har något noggrannare kännedom. Där var det nämligen så, att en arbetare, som var anställd vid Göteborgs hamn, vid lyftkranarna därstädes, och under mer än tio år tillhört en sjuk-kassa, som hette Bergfast, i sitt kontrakt med hamnstyrelsen hade förbundit sig att icke deltaga i strejk eller arbetsnedläggelse. När så order kom, att där skulle strejkas, höll han sig till kontraktet och förklarade, att han icke kunde deltaga i strejken, utan han fullgjorde sitt arbete. Då höll kassan möte och uteslöt honom ur kassan med stöd af en paragraf, som innehåller bestämmelse därom, att medlem, som i det ena eller andra hänseendet skadar kassans verksamhet, må kunna uteslutas.

Det kan väl icke vara lämpligt att gifva allmänt understöd till en kassa, där sådant kan ske. Det är ju möjligt att denne man kan få sin rätt i kassan återställd i rättegångsväg, men dels tar det för lång tid, dels kan det hända, att han just under den tid denna procedur fortgår behöfver den hjälp han afsett att erhålla genom inträde i kassan. Han är följaktligen näppe-ligen hjälpt därmed.

Nu är förhållandet det, att jag icke är i stånd att formulera de villkor, som borde tilläggas för att förebygga detta missför-hållande, som jag påpekat. Sannolikt borde i detta hänseende införas någon bestämmelse i lagen om registrering af sjukkassor. Med detta anförande vill jag därför endast hafva fäst uppmärksamheten vid denna sak, och hoppas jag, att det vid ett annat tillfälle skall vara möjligt att omarbota sjukkasselagen, så att bestämmelserna täcka och förebygga ett dylikt missförhållande.

Herr talman, jag har intet yrkande.

Herr statsrådet greve Hamilton: Det förhållande, som den siste talaren vidrört, är utan tvifvel förtjänt af det största beaktande. Jag ber likväl att få meddela honom och kammaren, att jag *länge* haft min uppmärksamhet riktad på denna sak. Det af honom omnämnda fallet i Göteborg är ingalunda enastå-

ende, utan under fjolåret förekommo flera dylika fall i vårt land. Något sådant bör naturligtvis icke få förekomma och allra minst sanktioneras genom lämnandet af statsbidrag till dylika kassor. Redan under sommaren förlidet år sökte jag därför förvissa mig om, att de sakkunniga, som hafva i uppdrag att utarbete förslag till ny lag i ämnet, uppmärksamma denna sak och i förslaget intaga bestämmelser, som äro afsedda att bestämdt afklippa sådana missbruk som dem, hvarom här varit fråga.

Om förvaltningsbidrag åt sjukkassor
m. m.
(Forts.)

Herr Magnuson: Jag är talaren på göteborgsbanken mycket tacksam för att han väckt denna fråga på tal, men jag skulle hafva varit honom ännu mer tacksam, ifall han funnit skäl att formulera sina betänkligheter i ett bestämdt yrkande, hvilket han, ehuru medlem af statsutskottet, icke vågade.

Af herr statsrådet och chefen för civildepartementet hafva vi nu hört, att Kungl. Maj:t och närmast chefen för civildepartementet hafva sin uppmärksamhet riktad på denna sak, men det torde dröja, innan man härvid har att emotse positivt resultat, då, såsom man hörde, knappast något korrektiv af de utaf herr Boman påpekade missförhållandena kan vinnas utan ändring i sjukkasselagen. Ehuru jag är tämligen obekant med formaliteterna i en sådan sak som denna, synes det mig likväl icke omöjligt, att, då med anslag från Riksdagens sida, utom vederbörlig registrering af sjukkassa, äfven ett par andra villkor äro förbundna, Riksdagen för sin del äfven ville besluta om ett nytt villkor därför. Jag föreställer mig alltså, att detta skulle kunna gå ut därpå, att Kungl. Maj:t vid beviljandet på Riksdagens uppmaning fäster sådana villkor vid anslaget, att sjukkassa, då den åtnjuter statsunderstöd, icke får begagnas i agitatoriskt syftemål. Jag tillåter mig i detta syfte yrka återremiss af ärendet till statsutskottet, hvilket borde kunna taga under ompröfning, huruvida icke vid anslaget kan fästas ett sådant villkor, som jag här tillåtit mig antyda.

Herr vice talmannen: Här är helt visst icke någon af kammarens ledamöter som icke anser, att de missförhållanden, hvilka påpekats af alla de föregående talarna, äro af den beskaffenhet, att de böra ändras. Nu har den siste talaren yrkat återremiss till statsutskottet. Det förekommer mig likväl, som om statsutskottet icke skulle kunna göra någonting i den af honom antydda riktningen. Af alla har här medgifvits, att det behöfs en ändring i sjukkasselagen för att råda bot på i detta afseende förefintliga missförhållanden; men sjukkasselagen hör ju icke under statsutskottets behandling. En återremiss till statsutskottet skulle väl innebära, att statsutskottet skulle göra någon hemställan om en ändring i sjukkasselagen. Då någon motion därom likväl icke föreligger, synes det mig som om statsutskot-

Om förvaltningsbidrag åt sjukkassor m. m.
(Forts.)

tet icke skulle kunna uttala sig om något dylikt. En återremiss tror jag därför icke kan hafva någon effektiv verkan. Vill Första Kammaren det oaktadt besluta en återremiss för att därmed gifva en, om jag så må säga, opinionsyttring till stöd för det syfte, som herr statsrådet och chefen för civildepartementet sagt vara sitt, kan jag för min del icke hafva någonting däremot att invända, men någon effektiv verkan däraf lärer väl icke kunna vinnas.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes i enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare därpå att punkten skulle visas åter till utskottet; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 13—16.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 17.

Lades till handlingarna.

Punkterna 18—37.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Begärdt anslag för anläggning af hospital vid Östersund m. m.

Punkten 38.

Mom. a) Kungl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen dels att för uppförande af ett nytt hospital å Frösön invid Östersund å det till statsverket indragna majorsbostället $\frac{8}{13}$ mantal Öhnet n:o 1 jämte $\frac{2}{13}$ mantal Mjälle n:o 3 bevilja ett anslag af 2,308,500 kronor och däraf på extra stat för år 1910 anvisa 150,000 kronor, dels ock medgifva, att hemskitfet till förenämnda majorsboställe finge från den 14 mars 1910 upplåtas till nämnda hospital för att för dess räkning disponeras.

Utskottet hade i föreliggande moment på anförda skäl hemställt, att Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte af Riksdagen bifallas.

Herr statsrådet greve Hamilton: Herr talman, mina herrar! Det förslag, som nu här föreligger och som statsutskottet afstyrkt, ingår såsom en länk i många och mycket genomgripande åtgärder, som under de senaste åren gjorts och planerats med afseende å sinnessjukvården. Dessa åtgärder grunda sig samtliga på en utredning, som medicinalstyrelsen framlade år 1902. Enligt densamma skulle, bland annat, jämte det att befintliga sjukvårdsanstalter utvidgades, nya sådana uppföras, och medicinalstyrelsen

förordade uppförande successivt af 4 dylika anstalter. Den första, som ansågs nödvändig att få anslag till, planerades för 800 patienter i Dalarne, den snart färdiga anstalten i Säter. I andra rummet framhölls behofvet af en anstalt i smålandstrakten och äfven den är under byggnad, nämligen anstalten i Västervik. Därefter skulle enligt medicinalstyrelsens plan komma ett hospital för öfre Norrland och samtidigt enligt styrelsens tanke ett i stockholmstrakten, det i öfre Norrland afsedt för 400 och det i stockholmstrakten för 800 patienter. Hvad sålunda medicinalstyrelsen föreslagit har Riksdagen på det mest behjärtansvärda sätt tillgodosett.

*Begärdt
anslag för an-
läggning af
hospital vid
Östersund
m. m.
(Forts.)*

Medicinalstyrelsen framlade i sin utredning, man kan väl säga, en upprörande tafla om huru det förhöll sig med de sinnessjuka i landet. Det är ju en förfärlig olycka för en människa att drabbas af sinnessjukdom, men under förhållanden, då den sinnessjuka icke kan få nödig vård, drabbar olyckan dubbelt både honom och omgifningen. Liksom de skildringar, som medicinalstyrelsen framlade öfver huru det ofta förhöle sig med dessa sinnessjukas vård, voro upprörande, är det obestridligt, att det i många fall till följd af brist på vårdanstalter har händt, att personer som, om de genast kunnat komma in på en sådan anstalt, kunnat blifva botade, nu blifvit vansinniga. Riksdagen har tillföre på erkänsamt sätt behjärtat dessa kraf, som från Kungl. Maj:ts sida ställts på utvidgning i detta hänseende.

Nu har emellertid statsutskottet i detta fall afstyrkt ett i öfverensstämmelse med planen framställt förslag på ett sätt, som visserligen för mig icke kan kännas särskildt hårdt, ty statsutskottet tycks behjarta behofvet och i möjligaste mån vilja följa den plan, som af medicinalstyrelsen år 1902 framlades; men just den omständigheten, att de synpunkter, som föranledt statsutskottet att yrka afslag, för mig ingalunda varit främmande, utan, såsom utskottets ledamöter torde finna, tvärtom af mig ansetts förtjänta af synnerligt beaktande, gör, att jag anser mig hafva en särskild plikt att här redogöra, hvarför jag trots de betänkligheter, som utskottet fäst sig vid, ansett mig böra vid denna riksdag framlägga detta förslag. Jag får säga, att jag funnit de synpunkter utskottet stött sig på beaktansvärda, om jag dock gör ett undantag för ett fall, ty det första skälet, som utskottet anfört för att nu afslå förslaget och uppskjuta frågan, kan jag icke alls förstå. Utskottet säger att det »med skäl kan ifrågasättas, om ej kostnadsberäkningen verkstälts under en i berörda hänseenden särskildt ogynnsam tidpunkt och om ej förty en nedgång i prisen redan inträdt eller inom en ej alltför aflägsen framtid kommer att inträda, i hvilket fall ett uppskof med frågans afgörande lärer få anses väl betänkt». Nu är förhållandet, att beräkningarna gjorts år 1906. I December sistlidet år lät jag revidera dem och fann, att man icke nämnvärdt kan få ned dem. Är

*Begärd
anslag för an-
läggning af
hospital vid
Östersund
m. m.*

(Forts.)

det så, att vi fortfarande stå inför utsikten till ännu sämre tider, lägre arbets- och materialpriser, blir det billigare, men icke behöfver man därför uppskjuta uppgörandet af beräkningar till dess det blifvit så låga priser. Äro kostnaderna här upptagna för högt, kommer det att visa sig vid entreprenaden. Jag vill erinra om, att detta händt flera gånger, särskildt vid hospitalsbyggnaders uppförande, så att det utgör intet skäl att uppskjuta saken. Men det är utan tvifvel så, att kostnaderna för byggnaderna synas vara mycket höga, och, som utskottet ser, har jag haft samma uppfattning och gjort allt för att bringa ned dem. Dock äro kostnaderna icke så orimligt höga, som man af hvad här anförts skulle kunna tro. Utskottet påpekar liksom jag, att kostnaden för sjukplats beräknas vid det nu föreslagna hospitalet till 5299 kronor, men vid hospitalen i Säter och Västervik till allenast resp. 3178 kronor och 3458 kronor. Det är en stor skillnad, men det har funnits hospitalsbyggnader i södra Sverige, som blifvit lika dyra. Vid Lunds hospital gick kostnaden till 4950 kronor och vid hospitalet i Uppsala på 80-talet till öfver 4700 kronor per sjuksäng. Såvidt man anser sig böra lägga hospitalet i öfre Norrland, vet jag icke hur man skall göra för att få ned kostnaderna nämnvärdt. Man kan pruta, draga in på byggnaderna eller göra det mindre bekvämt, men det är en sparsamhet som att sticka huvudet i busken. Sätter man ett hospital i sämre belägenhet än andra, kommer man enligt min öfvertygelse att snart få komplettera det och det blir nog i själfva verket lika dyrt.

Utskottet säger, att man borde taga i öfvervägande, om man icke kunde göra ett större hospital, hvilket alltid är billigare. Det kan man sätta i fråga. Men skall det läggas i öfre Norrland, är det bra dålig politik. Man har beräknat, att plats måste beredas å det nya hospitalet för 130 sinnessjuke från Västerbottens län, 127 från Västernorrlands län och 189 från Jämtlands län, och detta behof skulle fyllas med detta hospital på 400 platser. Något behof att lägga ett hospital på t. ex. 800 platser i öfre Norrland finnes icke för närvarande, så att det blefve absolut taget en större utgift, men man ginge händelsernas utveckling i förväg, om man byggde ett hospital i Norrland större än behofvet kräfver.

Nu vet jag, att utskottet invänder, och det framgår af utskottets sista skäl, att man kan lägga hospitalet annorstädes, men jag undrar, om man bör göra det. Herrarna veta, att det är ändå en allvarsam sak att föra en sinnessjuk till ett hospital. Det är ofta fattiga människor som skola föra patienterna dit. Skola de resa långa vägar, blir det alltid dyrt i och för sig. Vanligen kunna de icke resa en utan måste vara flera. Skola de resa långt och byta om från en bana till en annan, blir det svårt. Jag har tänkt på möjligheten att lägga det i Gäfleborgs

län och kommissionen har ock funderat därpå, men har afstått af flera skäl dels emedan det icke finnes någon kronodomän, som skulle lämpa sig för ändamålet, och om man icke tager en sådan, får man ökade kostnader i den omständigheten. Vidare måste man lägga det invid en bana och om möjligt invid en stad. Skall man då i Gäfleborgs län köpa plats vid Hudiksvall, Gäfle eller Söderhamn, blir det svårt, och dessa människor skulle då få byta om tåg en eller ett par gånger. Vidare är det klart, att om man lägger ett stort hospital på 800 platser i Gäfleborgs län eller söderut, har man lagt denna hospitalsbyggnad i en del af Sverige, där det finnes fullt med hospital, där de sinnessjuka på orten hafva god tillgång på vård förut, Stockholm, Upsala, Säter och Kristinehamn. Om man lägger hospitalet i Gäfleborgs län, kommer det att leda till, att de sinnessjuka från Gäfleborgs län och Dalarne söka sig dit. Men de stackars människorna i öfre Norrland få vänta och komma icke in där. En och annan stillsam sinnessjuk kan kanske resa hur långt som helst, men i allmänhet böra de väl icke få resa alltför långt, och för många af dem är det icke blott angenämt, utan äfven till nytta, att deras anhöriga någon gång kunna komma till dem. Men tvingar man folk från öfre Norrland att resa till södra Sverige, kunna de icke mäka det.

*Begärd
anslag för an-
läggning af
hospital vid
Östersund
m. m.
(Forts.)*

På samma gång jag fullkomligt förstår, att statsutskottet hyst betänkligheter med hänsyn till de stora kostnaderna, vet jag verkligen icke riktigt hvad man skall göra. Jag kan ytterligare undersöka och utreda, om det kan läggas på annan plats, men det blir säkert icke billigare. Framför allt anser jag det icke lämpligt att i öfre Norrland redan nu bygga för 800 patienter. På samma gång det absolut blefve dyrare, tror jag, att man skulle komma att ångra sig. Det skulle icke aflägsna behovet af hospital i Södra Sverige.

Herr von Stapelmohr: Den fråga, som nu i den föredragna punkten kommit under Riksdagens bepröfvande eller om ordnande af sjukvården i de fyra nordligaste länen, är för dessa län stor och allvarlig. Förhållandena i afseende å sinnessjukvården i dessa län lämna mycket öfrigt att önska och äro mångenstädes beklagliga. Nu finnas väl i dessa län redan tvenne hospital, ett i Piteå och ett i Härnösand, men dessa äro icke tillräckliga för att uppta det stora antal sinnessjuka, som behöfva vård. Enligt den utredning, som medicinalstyrelsen gjort och hvilken återfinnes i statsrådsprotokollet, skulle platser fordras för ytterligare 446 sjuka. De flesta af dessa sjuka finnas i fattiga eller mindre bemedlade hem, där förutsättningar saknas för en lämplig behandling. Dessa sjuka blifva därför utsatta för bristande vård, som mången gång urartar till upprörande vanvård, och detta fortfar år efter år. Hjälps är således af nöden, och det behöfves

*Begärd
anslag för an-
läggning af
hospital vid
Östersund.
m. m.*

(Forts.)

snar hjälp. Det var därför också med tacksamhet och tillfredsställelse, som inom vida kretsar af Norrland den kungl. propositionen om anordnande af bättre sinnessjukvård mottogs, men denna känsla af tacksamhet har genom utskottets förslag fått vika för en besvikenhets, en missmodets kyla. Och i månget hem, där sjukdomen fått inträde, gör man nog nu den frågan: när skall allt detta elände taga slut? När skola statsmakterna finna tiden vara inne att med kraft träda fram och ordna missförhållandena? Ja svaret på den frågan är, om jag rätt tolkat utskottets yttrande, ni få vänta, tills inom en ej alltför aflägsen framtid byggnadsprisen blifvit billigare än nu. Det svaret är icke mycket tröstande för dem, som få dragas med sjukdomen, helst som en uppgående tid nu tyckes förestå. Dess bättre har dock statsutskottet icke ställt sig fullt afvisande mot den kungl. propositionen. Det har till och med gått så långt, att det sagt sig icke vilja bestrida nödvändigheten af en anläggning af förevarande art. Men statsutskottet har begärt en ytterligare utredning om kostnaderna. Denna utredning skulle äfven omfatta den frågan, huruvida det icke skulle vara fördelaktigt att förlägga hospitalet på annan ort, där kostnaderna för byggnadsföretaget icke vore så högt uppdrifna som i Östersund.

Det är således inför kostnaderna, som statsutskottet stannat tvekan. Och jag medger gärna, att kostnaderna härvidlag hafva en ganska väsentlig betydelse. För att gifva skäl för denna sin tvekan har statsutskottet påpekat, att kostnaderna för här ifrågasvarande hospital skulle uppgå till 5,299 kronor för sjukplats mot 3,178 kronor vid hospitalet i Säter och 3,458 kronor vid hospitalet i Västervik. Ja, det är en betydlig skillnad i kostnaderna. Jag medger, att den vid första påseende förefaller öfverraskande, men man får icke, såsom statsutskottet gjort, tillskrifva detta, att kostnaderna för byggnadsmaterialier och arbetskraft äro så högt uppdrifna i Östersund, utan förnämligast söka skälet däri, såsom också chefen för öfverintendentembetet påpekat, att, ehuru den ifrågasatta anstalten är afsedd att upptaga föga mera än hälften så många patienter som hvardera af hospitalen i Säter och Västervik, åtskilliga byggnader, såsom öfverläkarebostad, administrationsbyggnad, ekonomibyggnad m. m., skola vara ungefärligen lika stora vid detta hospital som vid andra. Det är gifvet, att kostnaderna för dessa byggnader uppdrifva byggnadskostnaden i medeltal, för sjukplats beräknadt. Skulle detta hospital byggas till samma omfattning som hospitalen på de andra båda orterna, komme naturligtvis medelkostnaden för sjukplats att betydligt nedbringas.

Det är nog sant, att byggnadskostnaderna i Norrland äro förhållandevis högre än byggnadskostnaderna på en del andra orter. Detta beror på dyra fraktkostnader och höga lefnadskostnader. De sistnämnda äro naturligtvis betingade af ett hårdt

klimat och af jordens svagare produktionsförmåga. Men skall man bilda sig ett omdöme om skillnaden mellan byggnadskostnaderna i Västervik och Säter, å ena, och i Östersund, å andra sidan, och därvid följa de prislistor, som finnas intagna i statsrådsprotokollet på sidan 386, så kommer man till ett alldeles skeft resultat. Dessa prislistor äro nämligen icke med hvarandra jämförliga därför att de äro uppgjorda under olika år eller för Säter 1904, för Västervik 1905 och för Östersund 1907. Nu torde det vara bekant, att under dessa år, 1904, 1905 och 1907, en högst väsentlig förskjutning uppåt ägt rum i afseende å prisen på byggnadsmaterialier och arbetskraft. Om dessa prislistor hade uppgjorts för samma år t. ex. 1907, så är jag fullt öfvertygad, att de icke skulle stort skilja sig från hvarandra.

Sedan prislistan år 1907 för Östersund uppgjordes, har emellertid en sänkning i byggnadsprisen ägt rum, särskildt i afseende på byggnadsmaterial. Jag har i detta afseende fått sifferuppgifter från ett par byggmästare i Östersund, hvilka äro väl förtrogna med byggnadsarbeten och fullt tillförlitliga. Enligt dessa uppgifter skulle kostnaderna högst betydligt kunna reduceras. Jag skall icke trötta kammaren med att uppläsa de siffror, som de upptaga i sina beräkningar, men jag skall dock be att få framhålla några för att därmed ådagalägga, huru litet tillförlitlig för en kostnadsberäkning nu prislistan från Östersund är. Byggmästarne reducera prisen för jordschaktning per kubikmeter från 1 kr. 60 öre till 1 kr. 40 öre, grund i kallmur per kubikmeter från 13 kr. till 10 kr., grund i bruk från 14 kr. till 11 kr., 1,000 stycken murtegel inlagda från 90 kr. till 80 kr., en fönsterluft om 1,20 × 2,40 m., omfattande fönsterkarm med ytter- och innanbågar, vanligt B-glas samt vanliga beslag, från 60 kr. till 35 å 40 kronor. Dessa nya siffror torde ingifva den förhoppningen, att när entreprenadanbudena infordras, komma kostnaderna antagligen att ställa sig billigare, än hvad de i statsrådsprotokollet upptagits till.

Det har framkastats en tanke af statsutskottet, att man skulle till besparing i byggnadskostnaden förlägga hospitalet på annan plats, än som nu föreslagits, kanhända till en plats söderut. Det är nog möjligt, att kostnaden såmedelst blir något billigare, men detta förslag förefaller mycket betänkligt. Hospitalet är afsedt att upptaga sinnessjuka från de fyra nordligaste länen, hvarvid man beräknat, att hospitalet skulle erhålla från Jämtlands län 189 patienter, från Västerbottens län 130 patienter och från Västernorrlands län 127 sinnessjuka. Det öfvervägande antalet kommer således från Jämtlands län. Det är naturligt, att man bör söka att lägga hospitalet på den ort, där den största tillströmningen af sjuka är att förvänta, således inom Jämtlands län, såvidt lämplig plats där kan finnas. Och en lämplig plats har också påträffats af den kommission, som haft denna fråga till

*Begärdt
anslag för an-
läggning af
hospital vid
Östersund
m. m.
(Forts.)*

*Begärd
anslag för an-
läggning af
hospital vid
Östersund
m. m.*

(Forts.)

utredning, å ett indraget kronoboställe på Frösön. Kommissionen har sagt om den platsen, att den har en god och jämn sluttning mot sjön, att den är väl skyddad mot nordliga och nordvästliga vindar, att den har god tillgång på skog och odlad jord, att den dessutom lämnar tillfälle till vattenaflopp och att den har riklig vattentillgång. Jag känner mycket väl till denna plats. Jag har gått många gånger öfver den i olika riktningar; och jag tror mig kunna intyga, att de omdömen, som fällts om den platsen, icke äro öfverdrifna, utan förefaller den mig passa alldeles utomordentligt väl för det föreslagna ändamålet. Den enda anmärkning, som kommissionen haft mot platsen, är, att tågförbindelserna med Östersund från orterna norr om Bräcke icke under vintertid skulle vara oafbrutna, utan förorsaka öfvernattning i Bräcke. Skälet till anmärkningen är nu undanröjdt, ty nu gå tågen oafbrutet fram till Östersund, så att öfvernattning icke behöfver ske, vare sig i Ånge eller Bräcke. Å den för allmän trafik nyligen öppnade banan från Sveg till Orsa kunna sjuka framföras på järnväg från Härjeådalen till Östersund utan att öfvernattning behöfver ifrågakomma. Sedan banan från Östersund till Strömsund blifvit färdig, komma naturligtvis förbindelserna med Östersund för de norra orterna i länet och nordvästra orterna i Västernorrlands och Västerbottens län att underlättas.

Jag har icke någon förhoppning, att Första Kammaren skall afvika från utskottets enhälliga förslag, men då utskottets förslag synes mig grundadt på en felaktig uppfattning om byggnadskostnaderna i Östersund, och jag därjämte vet, att behöfvet af hospital för de norra orterna är synnerligen trängande, tillåter jag mig att yrka bifall till den kungl. propositionen.

Herr vice talmannen: Jag anser mig icke behöfva säga ett enda ord därom, att statsutskottet, liksom Riksdagen i sin helhet, är mycket månt om, att det skall blifva väl sörjdt för sinnessjukas vård, och, såsom herr statsrådet själf anmärkt, för att nå det syftet, har Riksdagen visat en sällspord frikostighet. Att nu statsutskottet här tillstyrkt, att icke Kungl. Maj:ts proposition måtte antagas, har icke den allra ringaste grund uti en önskan att uppskjuta de åtgärder, som planlagts för de sinnessjukas vård i landet. Skälet, hvarför statsutskottet har afstyrkt den kungl. propositionen, är anfördt i betänkandet. Det är de oerhördt dryga kostnaderna, som här föreslagits. Jag vill gärna gifva ett erkännande åt den kungl. propositionen och dem, som hafva utarbetat den, att de ha verkligen mera, än jag funnit vid åtskilliga andra tillfällen, gjort bemödanden att kunna nedbringa kostnaderna. Och mot kostnadsförslaget, sådant det föreligger, och för så vidt utskottet kunnat pröfva det, har icke någon egentlig anmärkning kunnat göras. En enda detalj har jag fäst mig

vid, nämligen den, som öfverintendentensämbetet påpekat, att i fråga om uppförande af bostadshus för betjäningen föreslås tre i stället för ett hus, hvarigenom kostnaderna ökas. Det är naturligtvis dock icke på grund af den detaljen, som vi i utskottet kommit till det resultat, som vi kommit till, utan det är beroende på att, såsom också statsrådet i propositionen uttalat, kostnaderna äro så oerhördt stora.

Nu har här, både af statsrådet och den siste talaren, hänvisats till, att det kunde vara möjligt, att vid en blifvande entreprenadauktion kostnaderna skulle kunna nedbringas. Den siste talaren har med siffror sökt ådagalägga, att en sådan prutning troligtvis skulle komma till stånd. Han har med hänvisning till sakkunnigas uppgifter uppräknat en del poster, i fråga om hvilka kostnaderna äro för högt beräknade. Jag har icke alltför mycket förhoppning om en så där lycklig utgång af entreprenadauktionen. Om här föreligger ett kostnadsförslag med den summa, som här är beräknad, föreställer jag mig, att anbud vid entreprenadauktionen icke komma att gå mycket under det föreliggande kostnadsförslaget. Och jag tror icke, att man behöfver gå folks honnör för nära, om man antager, att bland dem, som kunna tänkas ingifva anbud, nog föras sådana förhandlingar, att man icke kommer att gå mycket under det föreliggande kostnadsförslaget.

Den tanke, som har ledt utskottet, är, att man borde anlägga detta hospital för ett större antal patienter, än här föreslagits. Vi hafva icke tänkt oss något bestämdt om platsen för hospitalet, och jag erkänner gärna, att det kan möjligen vara svårt att få någon lämpligare än den vid Östersund. Vi hafva icke heller ansett det omöjligt, att hospitalet skulle komma att förläggas vid Östersund, men äfven om så skulle ske, har det synts oss vara skäl att taga i öfvervägande, huruvida det icke borde uppföras för ett större antal *sinnessjuka*. Men närmast har för oss legat tanken på, att det skulle förläggas något sydligare. Nu har häremot invändts, att detta skulle vålla svårigheter för patienternas förande till hospitalet och anhörigas besök hos de sjuka, men en något längre eller kortare järnvägsresa kan väl icke hafva så synnerligt stor betydelse? Det är ju tydligt, att om jag kan få hospitalet invid eget hem, så är det bäst. Men kan jag icke få det så, är det väl ändå bra, bara jag får vård för mina sjuka, äfven om jag får resa litet längre väg med dem.

Det är här som så ofta annars, att det kan vara skäl att sätta i fråga, huruvida, om man än icke kan få det allra, allra bästa, man icke kan vara nöjd, om man dock får det, som är bra. Och statsutskottets betänkande har velat gifva ett uttryck åt de bekymmer, som jag tror äro allmänna, icke blott inom statsutskottet, utan inom hela Riksdagen och hela landet. Jag menar, att vi hafva kommit in på en farlig väg med våra anspråk både i

*Begärdt
anslag för an-
läggning af
hospital vid
Östersund
m. m.
(Forts.)*

Begärd
anslag för an-
läggning af
hospital vid
Östersund
m. m.

(Forts.)

ena och andra hänseendet och särskildt i afseende å våra byggnader. Icke är jag sakkunnig i detta ärende, men jag är dock lifligt öfvertygad därom, att staten bygger för gentilt både på det ena och andra området. Och om det bara vore staten, som byggde så, så vore det icke så farligt, men nu bygga också kommunerna på samma sätt. Vi hafva sett, hvad kommunerna gjort och hvad de göra under oroande skuldsättning. Och af de enskilda höra vi jämmer bland alla hyresgäster öfver, att de få betala förfärliga hyror. Säkert är, att vi hafva kommit in på en väg, som icke är god. Och det är nödvändigt, att det sker en reaktion. Icke kunna vi i statsutskottet säga, att det och det byggnadsförslaget är för gentilt, men säkert är, att det är månget sådant, som är mycket för gentilt. Och så är det i afseende å våra kaserner, våra folkskolor, våra fattiggårdar m. m. Det är icke för vårt svenska folk lämpligt att bygga på den fasonen. Och kan här föreliggande återremiss af ärendet verka, att man med allvar ville göra klart för sig, huruvida man icke kunde få mycket godt utan att få det alldeles utomordentligt bra öfverallt, vore det i hög grad helsosamt.

Herr talman, jag yrkar bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Lindgren: Hvad statsutskottets ärade ordförande sade till sist, är ju alldeles fullkomligt riktigt, det erkänna vi litet hvar. Och att vi behöfva iakttaga all möjlig sparsamhet i afseende å våra anslag, det är jag den förste att gå in på. Men frågan ställer sig för mig så: är det just i föreliggande fall skäl i att tillämpa denna princip? Det är ju upplyst, att hospitalet i Östersund, såsom det är planerat, blir relativt dyrt. Man anser ju, att detta beror därpå, att hospitalet är afsedt för allenast 400 patienter och att hvarje sängplats skulle blifva billigare, om man byggde ett större hospital. Det är också fullkomligt riktigt, men det kan ju icke gärna komma i fråga att, såsom herr statsrådet pekat på, bygga ett hospital i Östersund för 800 patienter, när man kan hjälpa sig med ett hospital för Norrland med endast 400 sängar.

När planen en gång i medicinalstyrelsen blifvit uppgjord för tillgodoseende af vården för de sinnessjuka, är det ju klart, att det blir stor svårighet att för besparingens skull kunna bygga ett större sjukhus i stället för det föreslagna. Hvar skall man förlägga det? Blir det så mycket billigare att utvidga Härnösands hospital, som redan är färdigt för 400 sängar? I så fall blefve det ju en nybyggnad där för ifrågavarande 400 sängar. Och det är knappast någon tänkbar möjlighet, att Norrlands behof skall kunna tillfredsställas genom en byggnad, som blefve gemensam för Norrland och stockholmstrakten, som också enligt planen har ett sjukhus att vänta. Det synes mig, som om det skulle möta mycket stora svårigheter att realisera statsutskottets tanke

att tillgodose Norrlands behof af vårdplatser för sinnessjuka på ett sätt, som verkligen skulle blifva billigare än det här föreslagna. Man må betänka att, om man beviljat anslag i enlighet med medicinalstyrelsens plan, skulle redan detta sjukhus fått sitt anslag vid förra riksdagen, men då kom tuberkulohistorien emellan, och det blef uppskjutet tills i år. Skulle nu anslaget beviljande uppskjutas ett år till, så är det väl icke någon riksolycka, men jag kan icke inse, att vi genom ett sådant uppskof skola väsentligt vinna något. Och, mina herrar, jag föreställer mig i alla fall, att statsutskottet skall hafva tillfälle att göra nödiga bespringar på andra anslag, som äro relativt mindre viktiga än detta. Jag har i motioner och annorstädes funnit framställningar om anslag, hvilka jag tycker med större fog skulle kunnat vänta.

Vi ha såsom sagdt, mine herrar, gjort mycket för sinnessjukvården, men den, som litet följt med förhållandena och sett huru det förut varit ställdt i vårt land i detta afseende, måste finna, att det varit en bjudande plikt för oss att förfara, såsom vi gjort, äfven om det måste ske med uppoffringar. Ty hvilka varelser äro olyckligare lottade än de, som drabbas af sinnessjukdomen, de må nu vara fattiga eller rika? Och hvad skola deras anhöriga göra, om de icke hafva någon möjlighet att få sina kära införda till ett sjukhus, där de kunna erhålla en rationell behandling? För dem, som på närmare håll sett saken, är det så upprörande förhållanden, som därvid kommit fram, att man icke kan säga annat, än att det varit illa att icke genast råda bot på missförhållandena. Fullfölja vi den uppgjorda planen, skola vi under år 1912 ha kommit därhän, att vi iordningställt sjukvårdsinrättningar för det oundgängligaste behofvet och kunna då där vårda ungefär 60 procent af de sinnessjuka i riket eller de som äro i oundgängligt behof af sjukhusvård.

Jag tycker, att det i förevarande fall drifves en föga tilltalande sparsamhet och att vi icke böra tveka att utan afbrott fortgå på den inslagna vägen för att så snart som möjligt hinna målet. Äfven med föresats att göra full rätt åt all den betänksamhet, som statsutskottets ordförande framställt beträffande entreprenader och materialpriser m. m., föreställer jag mig, att vi på en annan väg kunna komma till ekonomiskt gynnsamma resultat, nämligen genom att noga se till och öfvervaka förhållandena, och genom att vederbörande myndigheter, som få saken om hand, göra hvad som är möjligt, för att det skall bli så billigt som möjligt, så att inga efterräkningar uppstå. Jag ger ordföranden i statsutskottet fullkomligt rätt däri, att vi kommit i en lyxperiod beträffande våra offentliga byggnader. Men angående vårdanstalterna för sinnessjuka ställer sig saken kanske litet annorlunda. Och det finnes väl inga byggnader, där det är mera angeläget att sörja för trefnad, hygglighet och sundhet i förening med

*Begärdt
anslag för an-
läggning af
hospital vid
Östersund
m. m.
(Forts.)*

*Begärdt
anslag för an-
läggning af
hospital vid
Östersund
m. m.
(Forts)*

trygghet, bekvämlighet och ändamålsenlighet. Helt annat är förhållandet med skolhus, försörjningsinrättningar o. d. Där har man all anledning att iakttaga enkelhet.

Då det ifrågavarande behovet under närmaste framtid i hvarje fall måste tillgodoses tillåter jag mig att yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr von Stapelmohr: Jag instämmer mycket gärna i de ord, hvarmed statsutskottets ärade ordförande slutade sitt anförande, eller att staten i fråga om offentliga byggnader i regel nedlägger alldeles för stora kostnader och bygger alldeles för gentilt. Liksom han tror jag ock, att det vore skäl, att staten började bygga mindre storartadt för att icke få utgifterna för allmänna byggnader så höga. Huruvida detta kan hafva någon tillämplighet i förevarande fall, känner jag dock icke. Däremot kan jag icke följa honom, då han klart och tydligt gaf uttryck åt en tanke, som endast mera dunkelt skymtar i statsutskottets motivering, nämligen, att man borde förlägga ifrågavarande hospital utom den rayon, för hvilken det är afsedt, det vill säga sydligare än Jämtlands län. Jag har nyss påpekat, att största tillströmningen af sjuka skulle blifva från Jämtlands län, och att inom detta län vore det bästa läget för hospitalet. Skall man nu förlägga detta till någon annan ort t. ex. till Gäfveborgs län eller till Dalarne, så är det mycket möjligt, att kostnaderna för uppförandet blifva något minskade, men däremot kommer en sådan anordning att öka sorgerna och bekymren för de enskilda på den grund, att kostnaderna för dem att flytta de sjuka till ett långt aflägsset hospital betydligt förstoras, samt förbindelsen mellan de sjuka och deras anhöriga försvåras. Sinnessjukdomen är en dyster och svår gäst i de hem, där den inträder och förer sorger och bekymmer med sig. Det kan väl då icke vara staten fullt värdigt, att staten för att bespara några kostnader lägger ökade kostnader på de enskilda. Norrlands invånare skulle genom en sådan förläggning af hospitalet få mindre förmåner än dem, som beredas invånarna i andra landsdelar, där nya hospital anlagts.

Jag kan icke förstå, att Norrland gjort sig förtjänt af en så styfmoderlig behandling. Norrlands befolkning är lika skattskyldig som den öfriga befolkningen i landet, och Norrland lämnar staten stora direkta och indirekta inkomster genom sina skogar. Det är därför icke för mycket begärdt, att norrlänningarna i fråga om hospitalsvård för sina sjuka likställas med landets öfriga invånare i förmåner.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande moment yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att kammaren skulle afslå ut-

skottets hemställan och bifalla Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 38 mom. a) af sitt utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och bifalles Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstningen befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 85;

Nej — 30.

Mom. b).

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 39.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 40.

Lades till handlingarna.

Punkterna 41—44.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 45.

I nu föredragna punkt hade utskottet hemställt, att Riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, måtte

Anslag till driftkostnader vid tuberkulosjukvårdsanstalter.

1:o) till bidrag för driftkostnaderna för tuberkulosjukvårdsanstalter på extra stat för år 1910 anvisa ett förslagsanslag af 150,000 kronor; samt

2:o) i afseende å allmänna bestämmelser för åtnjutande af ifrågavarande statsanslag besluta:

Anslag till
driftkostna-
der vid tuber-
kulossjuk-
vårdsanstal-
ter.

(Forts.)

a) att statsbidrag finge utgå allenast till sådan anstalt, som pröfvades vara på tillfredsställande sätt anordnad, och där afgiften för vårdplats i allmän sjuksal icke utginge med högre belopp än 1 krona för dag;

b) att statsbidraget finge bestämmas till högst 50 öre för dag och patient, dock med den inskränkning att för län eller stad, som ej deltog i landsting, statsbidrag ej i något fall finge utgå till flera sjukplatser än en på hvarje tusental af länets eller stadens invånare, häri dock ej inberäknadt antalet sjukplatser å kust-sjukhus och kustsanatorier för skrofulösa barn, samt med undantag därjämte beträffande Jämtlands och Norrbottens län, där statsbidrag finge utgå för hvarje sjukplats utan inskränkning i förhållande till invånarantalet; och

c) att Kungl. Maj:t i öfrigt skulle äga föreskrifva de bestämmelser och villkor, som för statsbidragets åtnjutande kunde finnas lämpliga att stadga.

Herr Gezelius: Utskottet har, utan någon meningsskiljaktighet, i afseende å de under föreliggande punkt gjorda framställningarna om anslag icke funnit någon anledning till erinran mot de villkor, som skola uppställas för erhållande af bidrag till anstalterna från statens sida. Bland dessa villkor finnes upptagen den bestämmelsen, att statsanslaget må sättas till ett belopp af högst 50 öre för dag och patient. Då det synes mig, som om den uppfattning, hvilken gjort sig gällande hos flertalet af dem, som yttrat sig just i den punkten, såväl konungens befallningshafvande som förste provinssiäläkaren, lasarettledningar och landsting, äfven borde få ett uttryck här i kammaren, har jag med tanke på, att ett likartadt anslag gifvetvis kommer att lämnas under kommande år, velat ge några skäl för den uppfattning jag hyser, att ett statsbidrag utgående med 50 öre pr dag och patient är för lågt, om man med bidrag till ifrågavarande tuberkulosvårdsanstalters drift vill tillgodose det statsändamål, som berättigar till anslag af statsmedel.

Herr civilministern har till stöd för den siffra, som han föreslagit, och till vederläggande af medicinalstyrelsens yttrande i fråga om denna punkt anført, att medelkostnaden borde kunna beräknas till 2 kronor pr underhållsdag och patient, med hvilken beräkning han ansåge sig stå på den säkra sidan. Denna beräkning grundar han emellertid särskildt därpå, att flertalet af ifrågavarande patienter skulle komma att vårdas å tuberkulosjukstugor. Att herr civilministern ansluter sig till denna uppfattning grundar sig åter, såsom utaf statsverkspropositionen framgår, på det uttalande, som gjorts af den s. k. tuberkuloskommittén. Men det lärer väl icke vara någon hemlighet, att tuberkuloskommitténs uttalande till förmån för sjukstugetypen icke hade sin grund uti någon uppfattning hos kommittén därom, att denna typ vore

den lämpligaste för vinnande af bästa möjliga vård, utan att kommittén uttalat sig så hufvudsakligen af opportunitetsskäl. För att bidrag skulle kunna påräknas ifrån det allmänna, så väl ifrån landstingen som ifrån staten, föreslog man nämligen att göra vårdanstalterna så billiga som möjligt. Men emot detta uttalande vågar jag åberopa de faktiska förhållandena, att nämligen af de fjorton ansökningar, som hittills inkommit till medicinalstyrelsen rörande delaktighet i det under fjolårets riksdag anvisade anslag till uppförande af tuberkulossjukvårdsanstalter, efter hvad jag i styrelsen inhämtat, endast ett par afse sjukstugutypen. Alltså visar det sig redan, att de, som tagit byggnadsfrågan om hand, så helt ställt sig på den andra uppfattningen, — att de större sjukvårdsanstalterna voro de lämpligaste, låt vara att de bli något dyrare — att propositionen i detta fall hittills blifvit sådan. Jag ber äfven i detta afseende att få åberopa den såvidt jag sett enhälliga uppfattning, hvilken uttalats af läkarne vid våra svenska tuberkulossjukhus. Bland dem finnes icke alls någon tvekan därom, att de större, själfständiga sjukvårdsanläggningarne på detta område hafva företrädet och alltså böra uppmuntras. Jag menar härmed, att herr civilministerns antagande, att flertalet sjuka skulle komma att vårdas å tuberkulossjukstugor, kan dragas i tvifvelsmål, och att det därför kan blifva tvekan om, huruvida denna uppfattning bör läggas till grund för en beräkning af, hvad medelkostnaderna för driften kunna komma att belöpa sig till.

Ett annat af de antaganden, som ligga till grund för herr civilministerns uppfattning i frågan, är, att det *maximum* för patientafgifter å allmän sal, hvilket föreskrifves såsom villkor för åtnjutande af statsbidrag till driften, af herr civilministern också beräknats såsom *minimum*. Om man utgår därifrån, tror jag emellertid att man åter förbisett statsändamålet, och statsändamålet är att söka få sjukdomen *att aftaga*, såsom också en af de auktoriteter, som i frågan yttrat sig, framhållit. Det är svårt nog för den tuberkulossjuka i svag ekonomisk ställning att drabbas af sjukdomen, men det är ännu svårare för honom att därtill betala en afgift, som dock är väsentligt högre än hans vårdnad i hemmet skulle betinga. Det synes mig också alldeles uppenbart, att de krafter, som på allvar vilja arbeta för tuberkulossjukdomens hämmande och måhända dess aftagande, icke få tveka att söka få in så många patienter som möjligt på de blifvande vårdanstalterna och därför måste fordra, att afgifterna sättas så lågt som möjligt. Jag förmenar, att äfven om man skulle våga räkna med att landstingen skulle vilja och kunna åtaga sig de dryga utgifter, som blifva en följd, om de skulle behöfva betala så stor andel af driftkostnaden, som här beräknats, så bör man icke slå fast som en gifven utgångspunkt, att äfven patienterna skola kunna betala den höga afgiften.

Anslag till driftkostnader vid tuberkulossjukvårdsanstalter.

(Forts.)

Anslag till
driftkostnader
vid tuberkulos-
sjukvårdsanstalter.

(Forts.)

En tredje af de grunder, på hvilka förslaget i den af mig kritiserade punkten hvilar, är det antagande som herr civilministern gjort i statsrådsprotokollet af den 3 april 1908 och som han nu förklarar sig icke ha funnit anledning att frångå. Han säger där:

»Därest staten däraf betalar 50 öre, skulle staten således bidraga med lika stor del af driftkostnaden som af anläggningskostnaden eller en fjärdedel.»

Det vill synas mig som om detta uttalande grundar sig på samma uppfattning, som tyckes ligga under tuberkuloskommitténs yttrande i ämnet, nämligen att man måste räkna med Riksdagens försiktighet, då det gäller ett anslag. Men Riksdagen visade i fjol, att i det stycket man räknade fel. Riksdagen höjde nämligen bidraget från en fjärdedel till hälften. Det synes mig därför med fog kunna sägas, att här finnes för herr civilministern anledning att ändra sin uppfattning rörande statsbidraget.

I anledning af hvad jag nu sagt har jag icke för afsikt att framställa något yrkande, af skäl, som dock icke kommit till synes vare sig i statsverkspropositionen eller i utskottets betänkande. Jag har nämligen icke ansett mig böra bereda mig tillfälle till ett yrkande om högre statsbidrag från 1910 års anslag af *det* skäl, att man torde kunna säga, att erfarenheten ännu icke gifvit oss tillräckligt material för att kunna tillförlitligt bedöma det belopp, hvartill kostnaden i genomsnitt kommer att belöpa sig. Då i den kungl. propositionen man stannat vid ett statsbidrag af 50 öre pr dag och patient, har jag icke velat söka gå händelserna i förväg och göra framställning om högre anslag. Men med mina ord har jag velat ge uttryck för den uppfattningen, att man *måste* räkna med större bidrag från statens sida än hvad här har supponerats. Det är under förhoppning om, att ett sådant uttalande i sin ringa mån skulle kunna bidraga till framkomsten af en annan uppfattning i ett kommande förslag i samma ämne, som jag tagit mig friheten att uppehålla kammaren.

Friherre Tamm: Då den föregående talaren icke framställde något yrkande, hade jag helst önskat att icke behöfva begära ordet, men då han omnämnde, att den s. k. tuberkuloskommittén till stöd för sin beräkning af driftkostnaderna anförde ett skäl, som den i själfva verket icke menade, utan hvilket kommittén kom fram med såsom ett opportunitetsskäl för att likasom lura Riksdagen att omfatta den åsikten, att man med lägre bidrag skulle kunna med framgång understödja tuberkulosanstaltsvården, så har jag såsom ledamot af denna kommitté ansett mig böra protestera emot ett dylikt yttrande. Ty det var icke tuberkuloskommitténs mening att komma fram med uppgifter, som den själf icke trodde på, utan kommittén ansåg såsom fördelaktigt att framhålla nyttan af att det anlades billiga anstalter,

som också med låga kostnader skulle kunna drivas. Man har rätt att säga, att tuberkuloskommittén tog miste, men man har icke rätt att, utan att kunna bevisa det, påstå, att kommittén på en annan grund än den, som anförde, framställt sina skäl,

Anslag till driftkostnader vid tuberkulosjukvårdsanstalter.

(Forts.)

Herr Gezelius: Den siste ärade talaren har tyvärr fått en annan uppfattning än den jag afsåg i mitt anförande rörande tuberkuloskommittén. Jag beklagar, om jag uttryckte mig så otydligt, att han fick fog för den åsikt han gifvit uttryck åt. Jag har för visso ingalunda afsatt att säga, och jag har icke haft en tanke på, att tuberkuloskommittén skulle haft till syfte att »lura Riksdagen» med sitt utlåtande, men det synes mig alldeles uppenbart, att en tuberkuloskommitté, helst som den bestod icke uteslutande af fackmän, måste på sin uppfattning af frågan lägga äfven andra synpunkter än den rent läkarmässiga, beträffande hvilken form staten skulle välja för att åstadkomma en god tuberkulosvård. Som en sådan synpunkt vill jag mena, att det kunde vara berättigadt att äfven taga fram den rent praktiska synpunkten: hur skall man kunna åstadkomma erforderliga medel för att vinna tuberkulosvård? Jag misstänker, att den synpunkten är ganska vanlig, äfven här i salen, att man tager hänsyn till hvad som är möjligt att åstadkomma. Man måste komma ihåg, att många gånger är det bästa fiende till det goda. Jag har icke afsatt att i annat afseende kritisera tuberkuloskommitténs utlåtande i denna del, än att jag har vågat säga — och jag grundar mitt uttalande på, hvad en medlem af kommittén till mig har yttrat — att tuberkuloskommitténs företrädesgifvande af sjukstuguformen grundar sig väsentligen på den praktiskt ekonomiska synpunkten i saken.

Herr Wijk, Ivar: När den här frågan förekom i statsutskottet, hade jag för afsikt att göra ett uttalande i samma riktning som den första ärade talaren nu gjort, och detta så mycket mer som inom det län jag har äran representera tillsatts en kommitté för att öfverväga, hvilka åtgärder skulle kunna vidtagas för att realisera den vackra tanken att taga vård om de tuberkulösa. Denna kommittés förslag gick ut på, att ett anslag af 50 öre per dag och patient var alldeles för ringa och borde höjas till 75 öre. Anledningen hvarför jag sedan icke gjorde ett sådant uttalande i utskottet var den, att jag trodde det vara lämpligare att se tiden an. Men min öfvertygelse är, att staten måste höja det dagliga understödet.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt.

Punkten 46.

Utskottets hemställan bifölls.

*Om anslog till
kustsanatoriet
vid Apelviken.*

Punkten 47.

I en inom Andra Kammaren af herr *A. Lundgren* m. fl. väckt motion, n:o 59, hade hemställts, att Riksdagen måtte på extra stat för år 1910 bevilja föreningen för kustvård åt skrofulösa barn, till uppförande af ännu en sanatoriebyggnad vid Apelviken invid Varberg, ett anslag af 25,000 kronor på enahanda villkor, som bestämts för nybyggnadsanslaget till kustsanatoriet vid Skelderviken.

Utskottet hade i nu föredragna punkt på angifna grunder hemställt, att Riksdagen i anledning af herr *Lundgrens* m. fl. förevarande motion måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida och till hvilket belopp samt under hvilka villkor statsanslag till föreningen för kustvård åt skrofulösa barn kunde för uppförande af ännu en sanatoriebyggnad vid Apelviken invid Varberg beredas, samt att Kungl. Maj:t tacktes för Riksdagen framlägga det förslag i ämnet, hvartill omständigheterna kunde föranleda.

Vid förevarande punkt hade reservation anförts af herrarna *D. Persson* och *K. V. Rydén*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen måtte på extra stat för år 1910 bevilja föreningen för kustvård åt skrofulösa barn, till uppförande af ännu en sanatoriebyggnad vid Apelviken invid Varberg, ett anslag af 25,000 kronor på de villkor för anslagets åtnjutande, som af Kungl. Maj:t bestämdes.

Herr *Björck*: Den anstalt för kustvård åt skrofulösa barn, hvarom här är fråga, har jag haft tillfälle att närmare taga reda på. Jag tillhör styrelsen för sanatoriet, och jag kan intyga, att det arbetar under ganska små förhållanden, men att det dock vunnit ganska stora resultat. Tilloppet af barn har varit så stort, som anstalten kunnat rymma, och det är mest barn ur de fattigare klasserna, som där funnit vård. Nu söka allt flera komma in där, men det finnes icke utrymme för dem, som söka plats, och att enskilda såsom hittills skola utsträcka sin välgörande verksamhet därtill att de uppföra en byggnad för 25,000 kronor är för mycket begärdt. Jag skulle därför vilja be, att kammaren ville taga i betraktande hvad herr *Daniel Persson* sagt i sin reservation. Han hemställer nämligen, »att Riksdagen måtte på extra stat för år 1910 bevilja Föreningen för kustvård åt skrofulösa barn, till uppförande af ännu en sanatoriebyggnad vid Apelviken invid Varberg, ett anslag af 25,000 kronor på de villkor för anslagets åtnjutande, som af Kungl. Maj:t må bestämmas.»

Jag tror, att detta vore en synnerligen god gärning, och då det arbetas för att hjälpa de skrofulösa barnen, vinnas ju också därigenom att det arbetas mot tuberkulosen, som staten gjort så starka ansträngningar att bekämpa. Jag tror knappt, att pengar kunna bättre användas än att anslås till sådana anstalter. Jag tror,

att landet i sin helhet skulle hafva mycken nytta af att dessa pengar beviljades, ty många fler än i Hallands län önska få in sina skrofulösa barn på anstalten. Jag får därför instämna i herr Daniel Perssons reservation.

*Om anslag till
kustsanatoriet
vid Apelviken.
(Forts.)*

Herr Wijkander: Säsom kammaren behagade finna, har statsutskottet i sin motivering icke på något sätt uttalat sig mot hvad den siste ärade talaren anförde. Likaså har utskottet framhållit, att det icke låter sig göra att bevilja ett sådant bidrag som det föreliggande af det stora anslag å 400,000 kronor, som är afsedt för de vanliga tuberkulossjukhusen, utan när det gäller ett sådant anslag som detta, måste frågan pröfvas i hvarje särskildt fall. Just vid denna pröfning har det visat sig i statsutskottet, att framställningen led af så väsentliga brister, att utskottet ansett sig icke kunna förorda bifall till densamma. Det visade sig, att man icke en gång kunde klargöra äganderättsförhållandena. Förste provinsialläkaren har visserligen vitsordat själfva platsens lämplighet, men det finnes icke något intyg från offentlig myndighet om husens beskaffenhet, inredningens lämplighet, dräneringsförhållanden m. m.

En annan svårighet har varit, att motionärerna hemställt, att Riksdagen skulle bevilja anslaget under samma villkor, som gälla för det stora kustsanatoriet vid Skelderviken. Om man undersöker dessa villkor, visar det sig, att de icke äro tillämpliga på detta fall. Detta hafva reservanterna sökt hjälpa på det sättet, att det skulle öfverlämnas åt Kungl. Maj:t att bestämma villkoren i tillämpliga delar i öfverensstämmelse med de för kustsanatoriet vid Skelderviken fastställda. Men det torde näppeligen hafva förekommit, att Riksdagen på sådant sätt ändrat om villkor. För öfrigt är det icke fråga om annat än att skjuta upp saken på ett år. Utskottet har uttalat den förhoppningen, att Kungl. Maj:t måtte pröfva den inkomna ansökningen och sedermera för Riksdagen framlägga den i mera ordnad form.

Herr talman, jag yrkar bifall till statsutskottets framställning.

Herr Björck: Jag erkänner tacksamt, att statsutskottet gått så mycket till mötes som det har gjort, men jag tror, att någon vidare pröfning icke behöfves, enär sanatoriet pröfvat sig själf under de år som gått och då man sett hvilka välgärningar det utträttat. Jag tror också, att, med den formulering som herr Daniel Persson föreslagit, man skulle undgå de olägenheter, som den föregående talaren omnämnde och hvilka han äfven erkände, att man genom reservationen lyckades kringgå. På den grund vidhåller jag mitt yrkande yrkande på bifall till herr Daniel Perssons reservation.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes i enlighet med därunder förekomna yrkanden propositioner, först

Om anslag till på bifall till hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt samt
 kustsanatoriet vidare därpå att Kammaren skulle afslå utskottets hemställan
 vid Apelvikens och antaga det förslag, som innefattades i den vid punkten
 (Forts.) foga reservation; och förklarades den förra propositionen, hvil-
 ken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 48.

Utskottets hemställan bifölls.

Angående
 tilläggsar-
 fvide åt extra
 provinsiallä-
 kare i Tärna
 och Stensele
 distrikt.

Punkten 49.

I en inom Andra Kammaren af herr *E. F. Hellberg* väckt motion (n:r 29) hade föreslagits, att Riksdagen måtte på extra stat för år 1910 bevilja ett anslag af 4,500 kronor att användas såsom tilläggsarfvide för extra provinsialläkaretjänsterna i Tärna ock Stensele distrikt, dels med 1,500 kronor för hvardera under år 1910, dels med rätt för Kungl. Maj:t att af tillgängliga medel vid eventuell tillsättning af platserna redan innevarande år använda 1,500 kronor med lämplig fördelning efter den tid då platserna tillträdde.

Utskottet hade i nu föredragna punkt på anförda skäl hemställt, att Riksdagen med anledning af herr *Hellbergs* förevarande motion måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning angående behovet af förhöjdt statsbidrag till aflönande af extra provinsialläkare i Tärna och Stensele distrikt samt därefter till Riksdagen inkomma med det förslag i ämnet hvartill omständigheterna kunde anses för-
 anleda.

Vid punkten hade reservation afgifvits af grefve *F. C:son Wachtmeister*, hvilken likväl ej däri framlagt sin mening, samt herrar *D. Persson*, *A. Wiklund*, *K. Starbäck*, *F. Berg*, *A. Ekman*, *C. G. Thor* och *K. V. Rydén*, hvilka ansett, att utskottet bort föreslå, att Riksdagen måtte på extra stat för år 1910 bevilja ett anslag af 3,900 kronor att användas såsom tilläggsarfvide för extra provinsialläkaretjänsterna i Tärna och Stensele distrikt, med 1,300 kronor för hvardera under år 1910 och med rätt för Kungl. Maj:t att af tillgängliga medel vid eventuell tillsättning af platserna redan innevarande år använda 1,300 kronor med lämplig fördelning efter den tid då platserna komme att tillträdas samt under villkor att kommunerna för denna tid beredde ifråga-
 varande läkare fri bostad.

Grefve *Wachtmeister*, *Fredrik*: Före år 1899 utgjorde de tre lappmarksocknarna *Lycksele*, *Stensele* och *Tärna* ett enda provinsialläkardistrikt, men år 1899 beslöto statsmakterna att därvidlag göra en ändring. Man hade nämligen funnit, att det var omöjligt för den i *Lycksele* stationerade provinsialläkaren att

sköta ett så vidsträckt distrikt. Det bör ju för herrarna alla vara tydligt, att så var förhållandet, då jag säger, att mellan Lycksele och Stensele är det öfver 10 mil och mellan Stensele och Tärna 14 mil. Således, då man för att komma från Lycksele till Tärna måste resa genom Stensele, är det mellan Lycksele och Tärna icke mindre än 24 mil. År 1899 gjordes den förändringen, att det anslogs medel för en extra provinsialläkare både i Stensele och i Tärna. Det blef också ett bra förhållande under de första åren efter 1899, men på de sista åren har det återfallit till det gamla af det skälet, att det var omöjligt att få några extra provinsialläkare att flytta upp till Stensele och Tärna. Det har kommit sig icke af någon läkarbrist utan däraf, att löneförhållandena hafva varit för små. Däruppe i dessa fattiga bygder är det omöjligt att räkna på någon särdeles stor extra förtjänst. Skatterna äro mycket höga, och lefnadsomkostnaderna äro också mycket höga. I Tärna har blott under ett år — jag tror 1905—1906 — varit stationerad en extra provinsialläkare efter 1904. I Stensele har det lyckats att hålla tjänsten besatt till början af maj 1908, men sedan har det varit omöjligt. Nu har en motionär i Andra Kammaren velat råda bot för dessa traktens mycket sorgliga förhållanden genom att föreslå Riksdagen att bevilja ett tilläggsarfvode till de förut anslagna extra provinsialläkarplatserna i Stensele och Tärna. Statsutskottets majoritet har icke velat gå med på den tanken och har motiverat sitt afslagsyrkande därmed, att det är svårt att gå med på en sådan fråga på enskild motionärs framställning, i synnerhet som provinsialläkarfrågan ligger inför Kungl. Maj:t till afgörande. Kungl. Maj:t har nämligen tillsatt en provinsialläkarkommitté, som — efter hvad jag tror — håller på att avsluta sitt arbete. Statsutskottet har icke direkt yrkat afslag på framställningen, utan statsutskottet har föreslagit Riksdagen att skrifva till Kungl. Maj:t i ärendet, ty statsutskottet erkänner, att behofvet är af mycket trängande natur. Nu får jag säga, att jag tycker, att det hade varit bättre, om statsutskottet föreslagit afslag rent ut på motionen, ty att skrifva till Kungl. Maj:t i detta ärende, då man vet, att utredning icke kan medhinnas under denna riksdag, och då man också vet, att Kungl. Maj:t kommer in med förslag i ärendet till nästa Riksdag, anser jag icke tjäna någonting till.

Såsom herrarna behagade se af betänkandet, har jag reserverat mig blankt. Det är därför att jag i utskottet gjorde mig till tolk för den meningen, att man skulle gå motionen till mötes så till vida, att man beviljade tilläggsarfvode för Stensele men icke för Tärna. Jag gjorde det hufvudsakligen af det skälet, att det framgick af papperen, att det var en så synnerligen dålig bostad i Tärna, att jag ansåg det vara omöjligt i alla fall att få någon läkare att flytta upp dit. Nu har jag sedan hört, att det är möjligt att reparera bostaden och att socknen skulle vara villig verk-

Angående tilläggsarfvode åt extra provinsialläkare i Tärna och Stensele distrikt.
(Forts.)

Angående tilläggsarfvode åt extra provinsialläkare i Tärna och Stensele distrikt.

ställa en sådan reparation. Under sådana förhållanden låter jag mina betänkligheter fara i fråga om Tärna och ber, herr talman, att få yrka bifall till den reservation, som är fogad vid betänkandet och som är afgifven af herr Daniel Persson m. fl.

(Forts.)

Herr vice talmannen: När statsutskottet har att behandla enskilda motioner, går utskottet i allmänhet mycket försiktigt till väga. Sådana motioner blifva i allmänhet behandlade på något af följande tre sätt: antingen afstyrker utskottet motionen utan någon slags rekommendation, eller afstyrker utskottet motionen, men gifver den i motiveringen en »mention honorable», eller för det tredje — det mesta hvartill man anser sig kunna komma — hemställer utskottet om en skrivelse till Kungl. Maj:t i motionens syfte. När statsutskottet på grund af enskild motion föreslår en skrivelse till Kungl. Maj:t angifver utskottet därmed, att det anser det föreliggande syftet vara synnerligen godt, men att utskottet dock af försiktighet finner sig icke böra hemställa om bifall. Och jag tror icke, att kammaren skall neka till att det är en riktig grundsats för statsutskottet att vara synnerligen försiktigt i tillstyrkandet af enskilda motioner, då ju en enskild motion när i så många fall ser ett ärende endast från en sida, medan det borde ses från många andra sidor, och utskottet icke kan undersöka det från dessa många sidor.

Här har utskottet tillstyrkt en skrivelse i motionens syfte och därmed angifvit, att det anser mycket goda skäl finnas för den föreslagna anordningen. Men utskottet har icke ansett sig kunna eller böra tillstyrka bifall, därför att vi icke veta, om förhållandena i Tärna och Stensele äro så särskildt dåliga, jämförda med förhållandena på många andra ställen i landet, att icke samma skäl som föreligga för extra åtgärder i Tärna och Stensele också motivera liknande åtgärder på andra håll och att således bifall här till denna motion kan hafva åtskilliga konsekvenser med sig.

Därtill kommer att — såsom också sagts i motiveringen — på Kungl. Maj:ts pröfning är beroende provinsialläkarkommitténs utlåtande, i hvilket också frågan om ordnande af förhållandena i Tärna och Stensele kommit på tal. Det har inom utskottet sagts, att proposition i ärendet skulle kanske komma in till denna Riksdag eller säkert till nästa Riksdag. Det skulle då strida mot alla gamla traditioner, om man här föregrepe den blifvande utredningen och på enskild motionärs framställning gjorde den anordning, som här föreslagits och som kanske, när Kungl. Maj:ts proposition nästa år framlägges, skulle underkastas förändring.

På dessa skäl anhåller jag om bifall till utskottets förslag.

Herr Kinberg: Här föreligga så betänkliga missförhållanden rörande läkarevården i dessa aflägsna fjälltrakter, att snar hjälp om någonsin är behöflig. Det är icke mindre än 5,000 människor

på ett område af 83 $\frac{1}{2}$ kvadratmil, som, spridda öfver detta stora område, stå alldeles utan bistånd af läkarehjälp, ty läkarehjälp kan icke erhållas, såsom den första ärade talaren nyss sade, på närmare håll än 24 mil, som är afståndet från Tärna till Lycksele, och från Stensele kyrka är fullt 10 mil till Lycksele. Läka- ren på sistnämnda plats har dessutom ett mycket stort distrikt och kan sålunda svårligen ägna fjällborna i de aflägsna trakterna någon som helst hjälp. Detta är således utan tvifvel ett en- stående fall. Jag tror icke utskottet haft anledning att antaga, att det finnes förhållanden, som äro lika ömmande som detta. Jag vill framhålla, att detta är hvad jag personligen känner till; och jag är fullkomligt öfvertygad därom, att här föreligga en- stående fall, som påkalla snar hjälp. Jag hemställer därför om bifall till reservanternas förslag.

Angående tilläggsarf- vode åt extra provinssiälä- karne i Tärna och Stensele distrikt.
(Forts.)

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes jäm- likt därunder framställda yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den af herr D. Persson m. fl. vid punkten afgifna reservation; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 50—55.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 56.

Lades till handlingarna.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 10 och 12 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 2, angående regle- ringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, inne- fattande anslagen till kungl. hof- och slottsstaterna, biföll kam- maren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande stats- utskottets den 10 och 12 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet.

Punkten 1.

Lades till handlingarna.

Punkterna 2 och 3.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 4—6.

Lades till handlingarna.

Punkten 7.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 8.

Lades till handlingarna.

Punkten 9.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 10.

Lades till handlingarna.

Punkterna 11—14.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 15.

Lades till handlingarna.

Punkterna 16—25.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 26.

Lades till handlingarna.

Punkten 27.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 10 och 12 innevarande februari bordlagda utlåtande n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

Friherre Gripenstedt: Jag hemställer, att punkterna 1 och 11 måtte föredragas på samma gång, då de röra samma ärende, nämligen det af Kungl. Maj:t begärda anslaget till en pressbyrå. Utskottet har tillstyrkt detsamma, men innan ännu organisationen fastställts, föreslår utskottet, att en del af anslaget kommer på extra stat. Denna del förekommer i 11 punkten, och därför hemställer jag, att båda punkterna måtte föredragas på en gång.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall, hvarefter i ett sammanhang föredrogos

Punkterna 1 och 11.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 2 och 3.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 4.

Kungl. Maj:t hade i statsverkspropositionen under punkten 6 af förevarande hufvudtitel föreslagit Riksdagen, att anslaget till hemliga utgifter, nu uppgående till 40,000 kronor, måtte höjas med lika belopp eller 40,000 kronor till 80,000 kronor.

Höjning af anslaget till hemliga utgifter.

Utskottet hade i föreliggande punkt på anförda grunder hemställt, att Riksdagen måtte höja anslaget till hemliga utgifter nu 40,000 kronor, med 10,000 kronor till 50,000 kronor.

Vid punkten hade reservation anförts af herrar *A. G. L. Billing, A. T. Odelberg, greve A. F. Wachtmeister, E. Fränckel, greve P. O. L. Klingspor, friherre C. H. Falkenberg, friherre J. T. Gripenstedt, P. Paulson, I. Wijk, P. Sörensson, greve C. O. Taube, och E. A. G. A. Wijkander*, hvilka ansett att utskottet bort hemställa, att Riksdagen måtte höja anslaget till hemliga utgifter, nu uppgående till 40,000 kronor, med lika belopp, eller 40,000 kronor, till 80,000 kronor.

Friherre Gripenstedt: Kungl. Maj:t har under denna punkt begärt, att anslaget till hemliga medel skulle höjas från 40,000 till 80,000 kronor. Statsutskottet har endast tillstyrkt en ökning af 10,000, men däremot hafva alla ledamöterna från Första Kammaren reserverat sig och tillstyrkt bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Jag ber nu att få yrka bifall till reservationen.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande punkt annat yrkande ej förekommit, än att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den vid punkten fogade reservation.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt samt vidare på godkännande af berörda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 5—10.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 12.

Kungl. Maj:t hade i statsverkspropositionen under punkten 13 af förevarande hufvudtitel föreslagit Riksdagen att å extra

Föreslaget lönetillägg för ministerresidenten i Buenos Aires.

Föreslaget lönetillägg för ministerresidenten i Buenos Aires. (Forts.) stat för år 1910 måtte uppföras 8,000 kronor såsom lönetillägg för ministerresidenten i Buenos Aires att af denne uppbäras under de villkor, som för ortstillägg gälla, med 4,000 kronor under år 1909 och 4,000 kronor under år 1910, med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1909 af tillgängliga medel utanordna 4,000 kronor.

Utskottet hade på åberopade skäl hemställt, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke måtte af Riksdagen bifallas.

Vid punkten hade reservation afgifvits af herr *A. G. L. Billing*, som yrkat, att utskottet måtte hemställa, att Riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag måtte å extra stat för år 1910 uppföra 8,000 kronor såsom lönetillägg för ministerresidenten i Buenos Aires att af denne uppbäras under de villkor, som för ortstillägg gälla, med 4,000 kronor under år 1909 och 4,000 kronor under år 1910, med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1909 af tillgängliga medel utanordna 4,000 kronor.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena *Trolle*: För visso skulle jag icke själf hafva pålagt mig det lika otacksamma som dess värre antagligen lönlösa värfvet att uppträda här emot ett så godt som enhälligt statsutskott, därest icke motiveringen till afslagsyrkandet, jämfördt med motiveringen till förra årets riksdagsbeslut, hade gjort det för mig till en plikt att säga några ord.

Utskottet motiverar i år sitt afslagsyrkande på följande sätt: »att Riksdagen skulle frångå detta efter en ingående pröfning af frågan fattade beslut, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka, helst nya på frågans bedömande inverkan omständigheter icke synas utskottet hafva tillkommit». Denna tanke, att Riksdagen skulle frångå ett förut fattadt beslut, synes mig liksom hafva hypnotiserat statsutskottet. Jag frågar mig: skulle verkligen Riksdagen genom att antaga reservationen och Kungl. Maj:ts förslag frångå sitt förut fattade beslut? Jag ber då att få gå tillbaka till föregående års beslut. Såsom motivering för detta säger Riksdagen i sin skrifvelse: »af hvad i ärendet blifvit anfördt synes till fullo framgå, att en väsentlig ökning af de till ministerresidenten i Buenos Aires nu utgående löneförmåner är af behovet påkallad. Då emellertid ministerresidenten själf i sin angående löneförbättringen gjorda framställning yttrat, att priserna i Buenos Aires för närvarande vore ytterligt uppskrufvade, och att en reaktion förr eller senare måste inträffa, har Riksdagen ansett ökningen icke böra göras så stor som Eders Kungl. Maj:t föreslagit», utan har kommit till den summa, som af Riksdagen beviljades. Riksdagen har således uttryckligen erkänt, att en väsentlig ökning i ministerresidentens löneförmåner är af behovet påkallad, och jag skall tacksamt erkänna, att äfven Riksdagen

beviljat en sådan väsentlig ökning. Men den har motiverat detta uteslutande med det, att prisen äro så högt uppdrifna, att en reaktion måste snart inträda. Då har Kungl. Maj:t trots sig aflyssna Riksdagens önskingar och stå fullkomligt på samma ståndpunkt som Riksdagen, då Kungl. Maj:t fastställde lönen till 36,000 kronor, men begärde detta så att säga dyrtidstillägg af 4,000 kronor på extra stat. Jag vill således fritaga Kungl. Maj:t från hvad man antyder, att Kungl. Maj:t skulle hafva sökt förmå Riksdagen att i sak frångå ett så nyligen fattadt beslut som i följ.

*Föreslaget
lönetillägg för
ministerresi-
denten i
Buenos Aires.
(Forts.)*

Jag skall icke en gång tillåta mig att här rikta en vädjan till kammaren att bifalla Kungl. Maj:ts proposition. Jag är fullkomligt öfvertygad, att om jag höjde min stämma för en sådan sak, skulle den drunkna i det enhälliga ropet från statsutskottet: *non possumus*, men det vill jag endast härmed hafva sagdt, att Kungl. Maj:t för sin del, efter sin åsikt med fullt respekterande af Riksdagens förut fattade beslut, gjort hvad på honom ankommer för att skaffa vår representation i Argentina, detta de stora möjligheternas land, en så stor effektivitet som möjligt. Skulle Riksdagen, såsom sannolikt är, afslå Kungl. Maj:ts proposition, då behöfver jag naturligtvis icke säga, att det skall vara mig angeläget att söka inom den ram, jag vågar säga på grund af nu föreliggande omständigheter något trånga ram, som Riksdagen anvisat, skaffa en så kraftig representant i Buenos Aires som möjligt. Men jag kan på samma gång, då denna lön, 36,000 kronor, efter samstämmiga uppgifter utifrån visat sig vara för knapp — 40,000 kronor är minimum — icke underlåta att för kammaren framhålla, att regeringen icke står med fullt fria händer vid utseende af representant härstädes, därest det öfverhufvudtaget blir möjligt att finna någon sådan.

Det har också sagts af utskottet, att i år icke något nytt tillkommit sedan föregående år. Jag har redan nämnt, att *det* nya tillkommit, att lönetillägget föreslås till uppförande på extra stat. Jag har sökt påvisa i protokollet, som åtföljer den kungl. propositionen, att lefnadskostnaderna fortfarande äro lika höga om icke högre än förut. Jag har äfven sagt, att andra länders representanter på platsen gjort framställningar till sina respektive regeringar om ökning i deras löneförmåner, och jag kan nu tillägga, att ett af dessa länder, som icke är stormakt, ansett frågan så trängande, att det provisoriskt beviljat sin representant ett lönetillägg.

Herr talman, det är endast dessa ord, jag har velat säga.

Grefve Taube: Jag får liksom hans excellens herr utrikesministern säga att det alls icke är angenämt att uppträda i denna fråga. Vid föregående års behandling af densamma yttrade grefve Douglas, att, om statsutskottets förslag ginge igenom, vi inom

*Föreslaget
lönstillägg för
ministerresi-
denten i
Buenos Aires.*
(Forts.)

några år finge frågan tillbaka i kammaren. Men vi hafva fått den förr, vi hafva fått den redan i år. När man då ser, att vi fått den redan detta år, har det varit statsutskottets och först och främst dess första utgiftsafdelnings skyldighet att se efter hvad orsaken kan vara till att den ånyo framkommit i år.

Hans excellens herr utrikesministern yttrade, att det icke är samma fråga, och det beror ju på huru man tar den. Men pengarna äro pengar, och uti den kungl. propositionen säger hans excellens själf, att han ansåge uteslutet, att de dyra lefnadsförhållandena i Buenos Aires komme att i närmaste framtiden förändras, men för det fall att mot förmodan verkligen så skulle komma att ske, har han icke uppfört medlen såsom ordinarie anslag utan endast på detta sätt såsom en tillfällig löneförmån. Ja, hvad är nu egentligen skillnaden i detta? Kommer anslaget upp på detta vis, står det nog kvar oberoende af huru förhållandena därute gestalta sig, ty har en sådan post en gång kommit in, är det gifvet, att den står kvar. Då jag söker efter hvad för andra skäl föranleda, att man ånyo kommit med denna hemställan till Riksdagen, ber jag om ursäkt att jag säger: jag tycker de icke äro mycket starka. Här är nämndt, att ministerresidenten i Buenos Aires föredrog att inlämna sin afskedsansökan, men att han på uppmaning af hans excellens utrikesministern tog denna tillbaka, då hans excellens gaf honom i utsikt att det skulle framkomma till Riksdagen förslag om lönstillägg i en eller annan form. Hans excellens säger här, att ministerresidenten hade föredragit att gå ned till Karlskrona igen till sin tjänst med 5,260 kronors lön. Ja, det är naturligtvis på det viset, men äfven det tror jag skulle blifva svårt för honom i de förhållanden han har lefvat där nere. Han själf säger, såsom det angifvits, att lönen i Buenos Aires icke räcker till, att icke något blir öfver till representation eller nöjen. Ja, hvad nöjen beträffar vet jag icke, om det kan räcka till med 5,260 kronor, och i allmänhet hafva vi icke kunnat bevilja aflöningar till nöjen, så att det tycker jag icke är ett argument, som man skulle kunna fästa så mycket afseende vid.

Hans excellens nämnde, att en makt hade hörsammat önskingarna om löneförhöjning. Det är naturligtvis på det viset, men nog tycks det vara underligt att, då i fjol upplystes, att utrikesdepartementen gjort utredningar angående olika platsers dyrhet och att därvid Buenos Aires blifvit satt i första zonen, icke något från stormakterna gjorts för att höja aflöningarna för deras sändebud. Skola vi vara föregångslandet i det afseendet? Det tycks vi kunde få följa efter, om så är. Att dyrheten på platsen orsakat, att många lämnat den kan icke disputeras, men det hafva vi här i Riksdagen icke precis att göra med.

I betänkandet är nämndt, att framställning blifvit gjord först och främst af Belgiens gesant, och att han hade god förhoppning

*Föreslaget
lönetillägg för
ministerresi-
denten i
Buenos Aires.
(Forts.)*

att få lönen höjd, men mellan förhoppning om en sak och att få densamma är ett bra steg. I statsutskottets utlåtande, sid. 23 är efter utrikesministerns yttrande till statsrådsprotokollet på två ställen anfördt, att ett flertal utländska representanter af sina resp. regeringar begärt förhöjning, och i samma stycke längre ned att Hollands, Frankrikes och Belgiens sändebud gjort framställningar i sådant syfte, men det står ingenstädes att de fått något. Det lägges till att en stormakts, Englands, minister fått den efter våra förhållanden betydliga löneförhöjningen af minst 1,000 pund, men det var icke så mycket i förhållande till hvad Riksdagen i fjol tillerkände vår ministerresident i Buenos Aires.

Om några nya upplysningar kommit till, känner icke jag. Det hade varit lyckligt, om vi fått kännedom därom. Jag tillät mig i fjol — med anledning däraf, att en af ministerresidenten Gylden uppgjord förteckning å åtskillige i Buenos Aires anställda diplomaters löneförmåner skulle gifva vid handen, att dessa löneförmåner i allmänhet voro beräknade efter en högre måttstock — här yttra, att det vore beklagligt att man icke fått närmare upplysning om, huru därmed förhölle sig. Nog synas prisförhållandena för närvarande vara uppdrifna, men jag vill fråga: äro de dyrare i år än i fjol? Här gäller väl samma sak. Jag kan icke se, att här föreligga sådana skäl, att utskottet kunnat frångå sin ståndpunkt så snart som ett år efter det Riksdagen beviljat ett så stort lönetillägg. Det är sant, att det är dyrt därute, det tror jag, men jag tror, att för saken det varit önskvärdare, att frågan fått hvila någon tid och kommit tillbaka sedermera. Nu har man väl liten erfarenhet för att därpå grunda en ökning, och får jag därför yrka bifall till utskottets förslag.

Herr vice talmannen: Det har nog aldrig händt mig förr att jag stått som ensam reservant i statsutskottet och det kan ju möjligen förvåna att det nu skett, då måhända någon erinrar sig att jag vid sistlidne riksdag förfäktade en uppfattning, som kan synas stå i strid med den jag nu har. Och då utskottet säger, att icke något nytt tillkommit, kunde man ju med skäl förebrå mig att jag vacklar än hit än dit — nå, till sådan förebråelse kan man ju ha andra grunder. Men så mycket har inträffat — och det vill jag genast betona — att jag numera är öfvertygad om behöfligheten af detta lönetillägg, något hvarom jag i fjol ingalunda var öfvertygad. Då denna fråga förelåg i fjol, hade åtminstone jag den uppfattningen att det icke var ådagalagdt att ministerresidenten i Buenos Aires verkligen behöfde den aflöning, som här nu föreslås och som äfven föreslogs i fjol. Det sades visserligen, att lefnadskostnaderna därute voro mycket höga och att han behöfde denna förhöjning, men jag var icke öfvertygad om att det verkligen så var förhållandet, utan att det visserligen kunde vara mycket önskvärdt för honom

*Föreslaget
lönetillägg för
ministerresi-
denten i
Buenos Aires.*
(Forts.)

att få denna högre lön, men att han likväl kunde lefva och representera som ministerresident med det mindre beloppet. Därpå tror jag nu icke längre. Jag har icke några andra notiser att hålla mig till än de som föreligga i den kungl. propositionen, men där anföras två omständigheter, som gjort intryck på mig dels den att öfriga med vår ministerresident likställda funktionärer hafva måst ingå till sina regeringar med anhållan om lönetillägg och dels hvad som för mig har större beviskraft att ministerresidenten har till regeringen inlämnat sin afskedsansökan. Denna senare omständighet måste, då jag icke kan hafva den ringaste anledning att tro att han har lust att komma ifrån själfva befattningen, bevisa att han verkligen inser omöjligheten utaf att kunna reda sig med den i fjol honom beviljade lönen. Det är omöjligt att nu insinuera att denna afskedsansökan skulle vara simulerad, då den blifvit antecknad i den kungl. propositioner och alltså icke kan tagas tillbaka. Detta är för mig fullgiltig bevisning om att här icke är fråga om sken eller fraser utan att i själfva verket ministerresidenten är i behof af den här föreslagna aflöningen. Då jag icke var öfvertygad därom i fjol men är öfvertygad därom i år, motiverar detta min förändrade ställning.

Jag sade att detta var för mig hufvudsaken, men jag har också andra skäl. Jag förutsätter, att om Riksdagen icke beviljar den kungl. propositionen, kommer ministerresidenten Gyllén att lämna sin plats. Om honom gifves i den kungl. propositionen af hans excellens utrikesministern utmärkta vitsord och det framhålles äfvenledes att affärsmän, som haft affärer i Buenos Aires, skänkt den nuvarande ministerresidenten synnerligen ampla vitsord. Då nu Sveriges affärsförbindelser på det hållet ökats, synes det mig, att man bör hafva goda skäl för att ändra en anordning, som bevisat sig vara och ännu mera kan komma att blifva till nytta. Och om det nu är så, att en ministerresident därute behöfver den föreslagna lönen och den nuvarande lämnar tjänsten och en annan skall därtill utses, blir konsekvensen den, att man vid utnämmande af efterträdare måste taga hänsyn till dennes förmögenhetsvillkor, d. v. s. att han måste äga någon privatförmögenhet att sätta till för att kunna uppehålla tjänsten därute. Men då har man ju också därmed brutit med den grundsats, som fastslagits under de senaste åren i fråga om vår utländska diplomati och hvad därtill hörer och för hvilken man pläderat så mycket både inom och utom Riksdagen, att man nämligen skulle gå ifrån den ordningen att till diplomatiska befattningar utse endast personer, som hade enskild förmögenhet, och i stället utse sådana som, oberoende af egna ekonomiska förhållanden, vore lämpliga och dugliga. Jag anser att detta vore ett steg tillbaka, som jag för min del icke kan vara med om.

Slutligen anføres i den kungl. propositionen och påpekas

den skada som det för med sig att göra ombyte med utländska diplomater, ty det är ju tydligt att den första tiden en sådan är ute, är han mer eller mindre oduglig, jag menar att han känner till förhållandena för litet i början men blir dugligare för hvarje år. När nu här är föreslaget på extra stat och för en gång ett anslag till denne dugliga funktionär för att kunna få behålla honom kvar på platsen, synes det mig vara föga praktiskt att här ställa till med ett ombyte. Och därtill kommer slutligen att ett dylikt ombyte har med sig direkta utgifter i det att den nyutnämnde ju måste förses med ekiperingspenningar.

Jag har nu redogjort för mitt sätt att resonera och på hvad som föranledt att jag ansett mig skyldig att här gentemot hela utskottet sätta min röst. Jag anhåller om bifall till min reservation.

Friherre Gripenstedt: Jag skall be att få läsa upp en del ur vice talmannens anförande i fjol uti denna fråga. Han säger där: »Det är ju tydligt, att statsutskottet omöjligen kunnat efter läsningen af den kungl. propositionen med iakttagande af vanligt sätt att läsa och tolka komma till annat resultat än som skett. Ty en f. d. generalkonsul i Buenos Aires, som kände väl till förhållandena, har sagt, att den lämpliga aflöningen för honom — jag tror icke, det är någon synnerlig skillnad på lefnadskostnaderna för en generalkonsul och för en ministerresident — vore 24,000 kronor. Detta var år 1900. När den nuvarande ministerresidenten säger, att lefnadskostnaderna ökats med 50 %, kunde omöjligen statsutskottet, som kan räkna och brukar räkna, komma till annat resultat än att 36,000 kronor vore den rätta siffran». Sedermera gjorde visserligen biskop Billing på slutet en liten svängning, som måhända kan hafva uppmuntrat regeringen att nu komma fram med den föreliggande propositionen, men herr Billing yrkade likväl då bifall till statsutskottets hemställan om de 36,000 kronorna. Detta beviljades af Första Kammaren med 73 röster mot 45, som voro för 40,000 kronor, och i Andra Kammaren afgjordes saken utan votering.

Nu säger herr Billing att han i fjol icke var öfvertygad om att det behöfdes ett högre belopp än dessa 36,000 kronor, men att han nu är öfvertygad om att det behöfdes. Men icke kunde jag för min del finna att han framlade några verkliga skäl för denna sin nya mening, och de ord han använde om olämpligheten af ombyte af ministrar och dylikt mera voro allmänna talesätt, som kunna utnyttjas lika väl på andra som på förevarande fall. I den kungl. propositionen redogöres för de grunder, som skulle tala för den högre aflöningen och hvilka äro ungefärligen desamma som anfördes sistlidne riksdag. Där omnämnas att ett flertal utländska representanter anhållit om löneförhöjning därute, men fränsedt det rika Englands representant,

*Föreslaget
lönstillägg för
ministerresi-
denten i
Buenos Aires.
(Forts.)*

*Föreslaget
lönetillägg för
ministerresi-
denten i
Buenos Aires.*

(Forts.)

hvars löneförhöjningar uppgifvas, säges ingenting om huruvida de begärda löneförhöjningarna beviljats, men om så hade varit förhållandet, hade det nog stått där. Nu upplyser visserligen utrikesministern att från en makt beviljats dylik löneförbättring, huru mycket nämndes ej, men jag tillåter mig erinra om att ministerresidenten i Buenos Aires förra året fick ett för våra förhållanden mycket stort lönetillägg, hvarför jag icke kan finna några egentligen talande skäl för att nu ytterligare breda på. Att det är dyrt i Buenos Aires kan man ju icke betvifla, helst då man hör detta återopas från alla möjliga håll, men hvad de egentliga lifsförnödenheterna, matvaror och sådant beträffar, förefaller det något egendemligt om de verkligen vore dyrare än här, då vi veta att Argentina exporterar kött och spannmål till stor myckenhet äfven till vårt land.

Att nu frågå det i fjol fattade beslutet förefaller mig ganska omotiveradt, då jag icke tror att något misstag därvid begicks. Ifall Riksdagen nu ginge in därpå, skulle detta vara ett slags »pater peccavi», som jag tror att ingendera kammaren kan ha lust att vara med om. Men är det nu verkligen meningen att drifva saken, förvånar det mig att den icke drifves i Andra Kam-maren, ty om saken ginge igenom där, kunde det ju hafva någon praktisk påföljd. Men om mot förmodan Första Kam-maren nu frånginge sitt beslut för i fjol, hvad skulle resultatet då blifva? Jo, en gemensam votering som säkerligen utfölle så, att ministerresidenten finge ingen löneförhöjning, men Första Kam-maren hade råkat in i en efter sin uppfattning ganska skef be-lägenhet.

Om nu ministerresidenten afgår, är det ju mycket tråkigt, då han är en duglig man, men jag tror i alla fall att mindre skada därigenom skulle ske än om han genom hotet om afgang skulle tilltvinga sig en löneförbättring och därigenom skapa ett prejudikat, som skulle åtföljas utaf många dylika fordringar på andra ställen.

Jag tror ej, det är skäl att kammaren frångår sitt i fjol med stor majoritet fattade beslut, och jag anhåller att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena Trolle: Med anledning af friherre Gripenstedts sista uttalande anhåller jag att få säga två ord.

Friherre Gripenstedt nämnde, om jag fattade honom rätt, att det vore bättre att vi nu afsloge detta än att gifva efter för ett hot från ministerresidenten Gyldéns sida. Jag vill då bedja att få fritaga ministerresidenten Gylden från beskyllningen att ha öfvat »hot» om afgang. Det är väl skillnad emellan ett hot och en förklaring att han icke har råd att sätta till af egna medel och att han icke kan existera på den lön, som är honom af Riksdagen

beviljad. Det är endast för att fritaga herr Gylden från en sådan misstanke, som jag velat yttra detta.

Men eftersom jag nu fått ordet, skall jag be att gentemot friherre Gripenstedt få påpeka, att jag med tacksamhet erkänner, att Riksdagen visat frikostighet och, på sätt friherre Gripenstedt anmärkte, beviljat ministerresidenten en *efter våra förhållanden* mycket stor lön. Men olyckligtvis är det icke efter våra förhållanden man här har att räkna, ty det gäller ju här lefnadsvillkoren uti Buenos Aires, icke dem i Stockholm.

*Föreslaget
lönetillägg för
ministerresi-
denten i
Buenos Aires.
(Forts.)*

Herr Clason: Jag anhåller att få yrka bifall till reservationen och jag skall be att få anknyta det yrkandet till en liten historia från vår utrikesrepresentations rekrytering under senare delen af 1880-talet.

Det inträffade då som bekant, att från medkammarens sida åtskilliga angrepp gjordes i fråga om våra ministerposter. Man ansåg dem mer eller mindre onödiga, man hade knappast någon egentlig föreställning om den utländska representationens betydelse i allmänhet och hyste också vissa tvifvel angående kvaliteten af densamma på ett och annat håll. Det hände då att vederbörande hittade på att man skulle söka möta detta angrepp med att ställa så till, att dugliga personer, oberoende af privata förmögenhetsförhållanden, skulle kunna förvärfvas för den diplomatiska banan. Emellertid börjades äfven från norsk sida attacker mot samma representation och mot vissa poster däri, och när under sådana förhållanden det inträffade, att den svenska representationen befanns villig att bevilja dessa anslag, hade detta då den egendomliga effekt, att dessa försök att skaffa tillgång till dugliga diplomater utan förmögenhet kommo att alldeles afstanna.

Så fortgick det ungefär såsom förut och fortgick, som herrarne veta, tills vi kommo till året 1905, och hvad som då passerade och passerade också i diplomatiskt afseende är för oss alla alltför väl bekant. Jag tror mig kunna säga att man då på många håll i landet fick ögonen öppna för betydelsen af en duglig diplomati, en bättre representation än förut i utlandet, och, som en föregående talare erinrade, ville man då lägga om aflösningsförhållandena så, att enskild förmögenhet icke vidare skulle behövas. Det är dock obestridligt att den utredning, som kom till stånd år 1906, gjordes i största hast, och otvifvelaktigt begingos därvid åtskilliga misstag. Man lyckades emellertid förmå åtskilliga dugliga personer från andra banor att gå ut som diplomater. En af dessa har redan vänt åter, och det beslut som statsutskottets majoritet här föreslår, innebär, såvidt jag kan förstå, att man skall tvinga ännu en att gå tillbaka. Jag kan för min del icke vara med om att förmågan att »sätta till» skall vara af större betydelse för vår representation i utlandet än den personliga dugligheten, och jag vill än mindre att det skall

Föreslaget slås fast på sådant sätt, som uti detta fall, där man skulle låta lönstillägg för en dugande man, som länge varit på platsen, afgå och utsätta ministerresidenten i sig för alla olägenheter af; ett ombyte, hellre än att anslå den lilla summa som här begärts för att få behålla honom.
Buenos Aires.

(Forts.)

Till den åsikten kommer jag äfven på rent ekonomiska skäl. Det ådagalades ju sistlidne år, att själfva ombytet, ekiperingskostnader och dylikt, skulle stiga till ganska afsevärda belopp och säkerligen bli mycket drygare än hvad här är fråga om att lägga till. Men här föreligger äfven en annan ekonomisk fråga, som jag också vill fästa uppmärksamheten på, och det är den *ekonomiska* betydelsen för vårt land att hafva en duglig karl därute. Vi ha nyss fattat ett beslut, som kostar oss 300,000 kronor om året, och hvarför? Jo, vår ekonomi är ej så stark, att vi kunna göra oss oberoende af utlandet. Men just därför bör också allt göras hvad göras kan för att främja vår ekonomi, och dit räknar jag ock att vi i utlandet äga representanter, väl skickade att på allt sätt befrämja och stärka vår export.

Slutligen föreställer jag mig att det skulle göra ett ganska dåligt intryck på många håll utomlands att, då man har en duglig person på platsen, låta honom resa och skicka dit en annan — hvilken, det vet man inte; med hvilken kompetens vet man ej heller, ja, man är ej ens säker, om öfverhufvudtaget någon duglig person står att erhålla. Och detta för att göra en besparing, som, såvidt jag kan se, i själfva verket ingen besparing är. Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr Ericsson: Det vore synd att säga att icke den siste ärade talaren rörde sig på ett rymligt fält för att motivera detta förslag om 4,000 kronors löneförhöjning, ända från olycksåret 1905 till vintullen 1909! För min del skall jag be att få begränsa frågan något mera än han gjorde.

För mig ställer sig saken så. År 1906 bestämdes denna lön till 21,000 kronor. Då denna aflöning befanns otillräcklig, höjde Riksdagen den med 15,000 kronor förlidet år men uttalade samtidigt ganska tydligt, att detta var det belopp, hvartill Riksdagen högst ville gå och det oaktadt att det, såvidt jag kan förstå, framställdes precis samma skäl för en högre aflöning då som nu. Men det är icke för mig hufvudsaken, denna fråga om de 4,000 kronorna, utan för mig gäller mera, om man verkligen skall frångå en princip, som man alltid såväl på detta område som på andra plägat följa. Skall en person, den om hvilken nu är fråga, som, innan han emottog sin befattning, förut var uppmärksamgjord på de med densamma förenade kostnader ej minst därigenom att en företrädare på platsen just till följd af de dryga lefnadskostnaderna måst afstå från densamma, skall denne då, frågar jag, när han kommit underfund med att utgifterna öfverstiga hvad han beräknat samt Riksdagen på framställ-

ning af regeringen nyligen beviljat honom ett lönetillägg af 15,000 kronor till hans förut uppburna lön 21,000 kronor, ända icke vara nöjd? Jag tillåter mig ej här några uttalanden om vederbörandes hot att afgå och dylikt, men med all aktning för personen i fråga, om hvilken jag dock ej hört något annat storverk än att han ordentligt skött sin tjänst, vill jag dock hemställa, om det kan vara anledning för Riksdagen att nu, på rent personliga skäl, och då i allt fall pröfvotiden efter den i fjol så rikligt tilltagna löneförbättringen, ännu varit så kort, ändra sitt i fjol fattade beslut.

*Föreslaget
lönetillägg för
ministerres-
identen i
Buenos Aires.*
(Forts.)

Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande punkt yrkats, dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock af herr vice talmannen att kammaren skulle afslå utskottets hemställan och antaga det förslag, som innefattades i den vid punkten afgifna reservation.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till herr vice talmannens yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 12 af sitt utlåtande n:o 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och antages det förslag, som innefattas i den vid punkten afgifna reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 59;
Nej — 54.

Punkterna 13 och 14.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Anslag till
hemliga ut-
gifter.*

Punkten 15.

I anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkterna 6 och 16 af förevarande hufvudtitel gjorda framställningar hade utskottet i nu föredragna punkt på åberopade skäl hemställt, att Riksdagen måtte å extra stat för 1910 bevilja

a) 10,000 kronor till gäldande af det belopp, hvarmed de hemliga utgifterna under 1908 öfverstigit det därför anvisade anslag, samt

b) 10,000 kronor ytterligare anslag till hemliga utgifter under år 1909,

tillhopa 20,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1909 af tillgängliga medel utanordna ifrågavarande belopp.

Vid punkten hade reservation anförts af herrar *A. G. L. Billing, A. T. Odelberg, greve A. F. Wachtmeister, E. Fränckel, greve P. O. L. Klingspor, friherre C. H. Falkenberg, friherre J. T. Gripenstedt, P. Paulson, I. Wijk, P. Sörensson, greve C. O. Taube* och *E. A. G. A. Wijkander*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att Riksdagen måtte å extra stat för 1910 bevilja

a) 10,000 kronor till gäldande af det belopp, hvarmed de hemliga utgifterna under 1908 öfverstigit det därför anvisade anslag, samt

b) 20,000 kronor ytterligare anslag till hemliga utgifter under år 1909,

tillhopa 30,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1909 af tillgängliga medel utanordna ifrågavarande belopp.

Friherre Gripenstedt: Utskottet har här föreslagit en ned-sättning af 10,000 kronor på den begärda ökningen till hemliga utgifter för detta år. Däremot hafva alla Första Kammarens utskottsledamöter reserverat sig och tillstyrkt rent bifall till Kungl. Maj:ts proposition. Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter herr talman-
nen yttrade, att i afseende på föreliggande punkt allenast yrkats, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den vid punkten afgifna reservation.

Härefter gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare på godkännande af nyssnämnda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 16 och 17.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 18.

Lades till handlingarna.

Punkten 19.

Uti två likalydande motioner, väckta den ena (n:o 20) inom Första Kammaren af herr P. A. H. Cavalli m. fl., den andra (n:o 77) inom Andra Kammaren af herr C. C:son Bonde m. fl., hade föreslagits, att Riksdagen måtte besluta anslå ett belopp af 10,000 kronor att under innevarande år utgå och mot redovisningsskyldighet ställas till den svenska interparlamentariska skiljedomsgruppens förfogande, för att användas till bestridande af de med ett besök i Sverige utaf franska parlamentsmedlemmar förenade kostnader.

Anslag för emottagande i Sverige af inbjudna franska parlamentsmedlemmar.

Utskottet hade på uppgifven grund hemställt, att herr Cavallis m. fl. och friherre Bondes m. fl. ifrågavarande motioner måtte af Riksdagen lämnas utan afseende.

Vid punkten hade reservation anförts af grefve P. O. L. Klingspor samt herrar G. Odqvist, D. Persson, J. W. Thorsson, A. Wiklund, K. Starbäck, F. Berg och A. Ekman, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen måtte å extra stat för år 1910 anvisa ett belopp af 10,000 kronor att mot redovisningsskyldighet ställas till den svenska parlamentariska skiljedomsgruppens förfogande för att användas till bestridande af de med ett tillämnadt besök i Sverige under år 1909 af franska parlamentsmedlemmar förenade kostnader, med rätt för Kungl. Maj:t att under innevarande år af tillgängliga medel utanordna beloppet.

Grefve Klingspor: Som herrarne finna af det här betänkandet, har statsutskottet föreslagit, att Riksdagen skulle lämna motionerna i fråga utan afseende. Jag har emellertid jämte några Andra-kammar-ledamöter i statsutskottet reserverat mig mot detta statsutskottets förslag och i reservation anhållit, »att Riksdagen må å extra stat för år 1910 anvisa ett belopp af 10,000 kronor att mot redovisningsskyldighet ställas till den svenska parlamentariska skiljedomsgruppens förfogande för att användas till bestridande af de med ett tillämnadt besök i Sverige under år 1909 af franska parlamentsmedlemmar förenade kostnader, med rätt för Kungl. Maj:t att under innevarande år af tillgängliga medel utanordna beloppet».

Som herrarne påminna sig, var redan år 1904 den svenska Riksdagen inbjuden till besök i Paris. Där blefvo de svenska delegerade mottagna med den allra största gästfrihet. Nu är det meningen att återgälda detta besök och inbjuda medlemmar af det franska parlamentet att komma hit till Sverige. För att kunna mottaga dessa på ett någorlunda anständigt sätt hafva motionärerna begärt, att det skulle ställas 10,000 kronor till förfogande för detta ändamål. Och det är ju icke tillräckligt, att dessa medlemmar af det franska parlamentet inbjudas af enskilda riksdagsmän, utan det bör ju vara svenska Riksdagen, som står bakom inbjudningen. Det är därför, som det är viktigt,

Anslag för emottagande i Sverige af inbjudna franska parlamentetsmedlemmar.

(Forts.)

att svenska Riksdagen också anslår medel härtill. Det är en nationell höflighet, som fordrar det.

Utskottet har som skäl för sitt afslagsyrkande anfört, att motionärerna begärt ett anslag af innevarande års budget. Men det göra ju icke motionärerna. Motionärerna begära ju ett anslag och begära, att det skall utgå redan under innevarande år. Det är ju alldeles gifvet, att, när man vid denna riksdag begär ett anslag, det är fråga om anslag af 1910 års budget. Det är den vi behandla i år. Motionärerna hafva visserligen icke uttryckligen begärt att få ett anslag af 1910 års budget, utan de hafva begärt att få ett anslag, och att detta skulle utgå redan innevarande år. Det är ju ganska vanligt, att man går till väga på det sättet, och Första Kammaren har ju alldeles nyss bifallit ett par sådana framställningar. Om herrarne se efter, skola herrarne finna, att både i punkterna 11 och 15 det lämnas anslag af 1910 års budget med bestämelse, att medlen skola utgå redan år 1909.

Vill man själfva saken, möter det väl ej något formellt hinder att bevilja under den form, som föreslagits af reservanterna. Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Friherre Gripenstedt: Att börja med skall jag be att få rätta ett litet misstag af den föregående talaren. Han sade att det är fråga om, att svenska Riksdagen skall inbjuda dessa representanter för den franska riksdagen. Här står dock i motionerna: »Den svenska interparlamentariska skiljedomsgruppen har nu ansett tiden vara inne att till de franska värdarne rikta en inbjudning till ett återbesök i vårt land under innevarande år». Det är således icke den svenska Riksdagen, utan det är den svenska interparlamentariska skiljedomsgruppen.

Sedan vände sig greve Klingspor mot utskottets motivering och sade: vill man saken, icke behöfver man se så noga på formen; sådant har förekommit förut. Hvad mig beträffar är jag icke jurist och ej så mycket hemma i formerna, och har jag personlig benägenhet att se sak före form. Men sitter man i ett utskott, tror jag, att man får lof att hålla litet på formen också. För öfrigt sammanfaller i detta fall min uppfattning ur saklig synpunkt med deras, som yrka afslag på grund af formen.

Nu är meningen att rikta en inbjudning till återbesök till dem, som så älskvärdt mottogo de svenske resenärerna i Frankrike år 1904. Ja, det låter bra, och nog blefvo de svenske resenärerna väl mottagna, det vet jag. Men jag tillåter mig framställa den frågan: hvad hade vårt land dock för gagn af den skandinaviska interparlamentariska turnén år 1904? Jag tror icke, att det var så värst mycket, äfven om det kostade penningar för franska staten eller staden Paris — jag vet ej, hvem som betalte. Nu är det fråga om, att svenska staten skall deltaga med 10,000 kronor för att bidraga till de franska värdarnes

värdiga mottagande. Huru långt räcka dessutom 10,000 kronor, om det kommer många främmande — och det lär vara en mycket stor interparlamentarisk skiljedomsgrupp i Frankrike? Hvar fås de medel, som fattas? Det vet jag icke, men jag föreställer mig, att det blir ganska stor brist att fylla utöfver anslaget.

Jag antager, då motionerna äro undertecknade af så många inflytelsesrika män i båda kamrarna, att motionerna gå igenom oaktadt formfel — jag kan dock ej vara med därom. Men rätt egendomligt är att flera af dessa resenärer, som foro ditut och som nu äro motionärer ej voro medlemmar af den interparlamentariska fredsgruppen. Jag har här en förteckning öfver svenska medlemmar af denna grupp, och jag återfinner däri ej heller nu alla motionärerna. Det var ju en angenäm resa för dem, som fingo njuta af den, men något skäl för svenska staten att därför bidraga till festandet för värdarne kan jag verkligen icke förstå föreligga.

Dessutom fruktar jag att ett bifall kan hafva rätt egendommiga konsekvenser med sig. I dag är det den interparlamentariska fredsgruppen, som varit inbjuden och vill bjuda tillbaka, eu annan gång kan det vara en annan partigrupp utomlands, som bjuder meningsfränder härifrån ditut, så komma dessa tillbaka och tala om, huru väl de blifvit bemötta, och så vilja de, att svenska Riksdagen skall vara med och bjuda deras värdar tillbaka. Jag vet verkligen icke, om det där kan vara att rekommendera, så att för min personliga del yrkar jag bifall till utskottets hemställan lika mycket af sakliga skäl, som utskottet gjort det af formella.

Herr Cavalli: Jag har hört att några af mina medmotionärer äro missbelättna med statsutskottet och det sätt, på hvilket utskottet behandlat denna lilla oskyldiga motion. Men jag tillhör icke dem, som känna missbelåtenhet däröfver. Jag finner det helt naturligt, jag finner det berömvärdt af statsutskottet, att det är sparsamt. Det skulle glädja mig, om det utsträckte sparsamheten inom mycket vidsträcktare gränser. Jag föreställer mig, att statsutskottet, öfverhopadt som det är af arbete, tyckt, att en liten enskild motion ej är mycket att lägga fingrarna emellan för, utan kort och snävt affärdat densamma. Jag är emellertid icke fullt säker på, att statsutskottet ägt fog för den formella erinran det framställt.

Hvad hafva motionärerna begärt? Jo, motionärerna hafva begärt, att under år 1909 måtte få utgå 10,000 kronor. Ja, mina herrar, är det så ställdt, att svenska Riksdagen år 1909, därför att den gör upp budgeten för år 1910, icke skulle kunna anslå ett enda öre att utgå under år 1909, då, mina herrar, är edert mandat icke mycket värdt i fråga om att besluta utgifter. Och formen, i hvilken vi begärt anslaget, är den enda riktiga i

Anslag för emottagande i Sverige af inbjudna franska parlamentsmedlemmar.

(Forts.)

Anslag för
emottagande
i Sverige af
inbjudna
franska par-
lamentsmed-
lemmar.
(Forts.)

förevarande fall. Det är motionärerna likgiltigt, under hvilken titel anslaget uppföres. Vi hafva begärt anslaget, och i förevarande fall tänkte jag, då jag skref under motionen, att det vore lämpligt och riktigt, att det anvisades på riksgäldskontoret. Därför finnes ej ringaste formella hinder. Och jag skulle vilja fresta herrarne i statsutskottet i det afseendet genom att vädja, icke till vår talmans kända älskvärdhet och tillmötesgående, utan till hans stränga kritik såsom talman genom att göra yrkande på bifall till vår motion. Jag är öfvertygad, att vår på grundlagens föreskrifter strängt hållande talman ej skulle kunna vägra proposition på det yrkandet.

Jag öfvergår till själfva saken. Den ärade ledamot i statsutskottet, som här nyss förde dess talan, försökte bagatellisera resan och förklarade resan vara en nöjesresa, af hvilken landet ej hade den ringaste nytta — åtminstone frågade han, om landet hade något som hälst gagn däraf. Det lät på hans tal, som om det var en resa af några, som helt enkelt ville företaga en färd till Paris. Han misstager sig dock. Den franska interparlamentariska skiljedomsgruppen hade aflåtit två skrivelser — den ena ställd till le président du sénat och den andra till le président de la chambre —, skrivelser till båda våra talmän således, i hvilka Riksdagens ledamöter inbjödös till Paris. Talmännen — om jag ej tager fel, och jag är nästan säker på, att mitt minne ej sviker mig — rådförde sig med dåvarande ministern för utrikesärendena, och talmännen i samråd med honom funno, att man ej från svensk sida borde säga nej till inbjudningen, som antagits af två andra länder. Därefter utsågo talmännen — efter samråd med några ledamöter af Riksdagen — de ledamöter, som skulle resa. Det var visserligen icke absolut officiellt, men närmade sig gränsen så nära som möjligt. Och, mina herrar, en person var officiellt nödsakad att deltaga i resan. I egenskap af riksgäldsfullmäktiges ordförande erhöj jag uppdraget att ordna och leda resan, ett uppdrag, till hvilket jag på grund af min ställning ej kunde säga nej.

Om jag således påvisat, att det icke var en enskild nöjesresa, som företogs, har jag också slagit fötterna undan de skäl, som den siste talaren anförde.

Nu förklarade den siste ärade talaren äfven, att 10,000 kronor icke räcka långt. Nej, alldeles riktigt! Tror verkligen kammaren, att afsikten med motionerna är, att vi skola få våra kostnader betalda? Nej, därpå är ingen tanke. Men i anslagets beviljande ligger ett erkännande från svenska Riksdagen, att svenska Riksdagen på grund af inbjudningen från Frankrike har någon skyldighet mot det franska parlamentet.

Det var en tid, då det berättades, att personer, som då deltog i det offentliga lifvet, räknade det i viss mån som en ära, att de ej varit utanför Sveriges gränser. Jag vet icke om den

uppfattningen förefanns — det påstods då. Men om så var, vill jag säga, att förhållandena sedan dess väsentligt ändrats. Det går ej, mina herrar, i vår tid att lefva för sig själf. Man måste vara med i den stora konserten. Man måste hafva ekonomiska och andra förbindelser med andra länder. Allra minst går det för ett litet land att vara sig själfst nog. Och af detta, af att vara med har landet helt visst nytta och fördel, äfven om det icke kan i bestämda siffror angifvas. Detta försigsjälftående tillhör en svunnen tid, i vår tid måste man handla annorledes.

Och så, mina herrar, ännu ett ord! Den franske statschefen var här i somras, mottagen med hedersbetygelser och entusiasm. Är ej detta anslag helt enkelt en enkel konsekvens, såvidt man ej vill vara mindre artig mot den andra statsmakten i Frankrike. Vore det ej mindre artig att nu vägra detta lilla anslag, ty, mine herrar, i Frankrike är presidenten den förste ämbetsmannen, men parlamentet står vid sidan af honom. Det är således här fråga om en akt af höflighet. Om den afslås af Riksdagen, förändrar det ingenting i inbjudningen, men Riksdagen har därmed visat en brist på artighet, som det skulle smärta mig att se.

Jag skall, om förhållandena därtill föranleda under debattens fortsättning, yrka bifall till motionerna för att se, huru mycket utskottets formskäl äro värda. För att förenkla saken skall jag nu inskränka mig till att yrka bifall till reservationen.

Herr Afzelius: Det är verkligen stark otur, att, när man på 15 riksdagar förut ej varit med om mer än en motion, man andra gången skall råka så illa ut, som jag nu gjort. Statsutskottet förklarar ju, att motionärernas förslag är alldeles ohjälpligt och icke kan föranleda någon åtgärd. Jag skall icke närmare ingå på den frågan, jag skall kyssa riset, men jag gör det utan någon egentlig ruelse. Jag tror nämligen, att detta utskottets uttalande icke är så uppriktigt menadt, utan att det blott varit ett älskvärdt och förblommeradt sätt att säga: vi vilja ej själfva saken. Och det har friherre Gripenstedt med vanlig öppenhet talat om.

Må så vara! Jag är i det lyckliga predikamentet, att jag icke var med om den där färden till Frankrike, att jag således icke har några personliga förpliktelser att rekompensera detta. Men jag har haft klart för mig, att den resa, som gjordes af medlemmar af svenska Riksdagen, gjordes å svenska Riksdagens vägnar, därför att inbjudningen kom till Riksdagen icke från en liten fraktion eller enskilda personer, utan från en *interparlamentarisk* grupp, som i Frankrikes parlament har en mycket större omfattning, än hvad den ännu har i Sveriges Riksdag. Därför ansåg jag det föreligga så klart, som något kan vara, att Riksdagen är skyldig att, när det ifrågakommit att anordna ett återbesök, på något sätt vara med. Riksdagen bör naturligtvis

Anslag för emottagande i Sverige af inbjudna franska parlamentmedlemmar.
(Forts.)

Anslag för
emottagande
i Sverige af
inbjudna
franska par-
lamentsmed-
lemmar.

(Forts.)

icke omedelbart ordna eller taga hand om sådana här resor, men tydligt är, att, när det finnes en interparlamentarisk grupp inom Riksdagen, som har motsvarighet i en dylik interparlamentarisk grupp i ett annat parlament, saken lämpligen ordnas genom dessa grupper. Och som jag har äran att vara medlem af denna interparlamentariska skiljedomsgrupp, har jag ansett det vara min klara plikt och rätt att underteckna motionen i denna kammare.

Jag skall ej vidare ingå på sakfrågan. Herr Cavalli har utvecklat den, och jag har sagt herrarne, huru jag ser den. Jag kan nog förstå, att en och annan kan tycka och säga: motionen är dum. Det får jag finna mig i. Men jag ber herrarne komma i håg, att, om det också kan sägas den där motionen *borde* ej ha kommit fram, frågan är i ett annat läge, när motionen kommit fram. Herrarne kunna vända sig mot oss och säga: Ni löpte i ogjordt väder med Er motion, men *sedan* motionen blifvit väckt, skulle afslag därå få en alldeles särskild karaktär af oartighet. Detta vill jag ej vara med om, ty jag betviflar, att man skulle få någon enda i franska parlamentet att förstå denna statsutskottsjuridik — äfven om den öfversattes på den mest briljanta franska.

Af dessa skäl hoppas jag, att statsutskottets formella betänkligheter skola få vika, och att kammaren skall vara vänlig nog att bevilja detta lilla belopp, hvilket ej spelar någon roll såsom belopp, utan som bevis på sympati för detta internationella utbyte.

Herr vice talmannen: Om diskussionen får fortsätta ännu en stund på det här viset, vet jag icke, huru det går för statsutskottet, ty den ene talaren tyckes vara skickligare än den andra att visa, att statsutskottet saknar elementärt förstånd. Den förste talaren sade, att det sätt, hvarpå denna motion är formulerad, är ganska vanligt. Jag har emellertid icke under min riksdagstid en enda gång varit med om någon sådan. Den andre talaren sade, att statsutskottet icke alls haft fog för *sina* betänkligheter, och när han hållit på en stund, gick han längre och sade, att motionens form var den enda riktiga. Det är dock att gå bra långt. Är detta det enda riktiga sätt, hvarpå motioner kunna skrivas? Då vore det mycket besynnerligt, att ingen hittat på det förr. Men om man får lof att förklara och försvara och vända på saken, då kan det bli något äfven af ett missfoster. Så har det gått med motionen, ty fastän min vän sade, att den åtminstone med hänsyn till formen vore den enda riktiga, håller jag fast vid, att det finnes många sätt, som äro mycket riktigare.

Yrkandet i motionen har framträdt i fyra skepnader och har blifvit vackrare under den behandling, som det fått röna. I motionen begärdes för år 1909 ett anslag på 10,000 kronor. Då statsutskottet fann, att icke medel funnes, af hvilka anslaget kunde

beviljas för år 1909, väcktes ett yrkande i statsutskottet — den andra formationen — att anslaget måtte utan vidare uppföras i 1910 års stat. Därpå svarade vi formalister, att det har icke väckts någon motion om, att anslag för ändamålet skall uppföras i 1910 års stat. Då framträdde den tredje formationen. En fiffig person utanför de 24 i statsutskottet formulerade reservationen, så att däri hemställes, att anslaget måtte anvisas i 1910 års stat men med rätt för Kungl. Maj:t att under 1909 förskottera beloppet. Den tredje formationen var vackrare än någon af dem vi sett förut, men vi hafva nu fått se en kanske ännu vackrare, då nämligen riksgäldskontorets ordförande föreslagit, att beloppet skall beviljas med hänvisning till riksgäldskontoret. Jag tror, att detta möjligen är den riktigaste formen. Men jag tycker, att herr ordföranden ändå bort vara så pass höflig mot statsutskottet, att han sagt, att icke motionens form varit den enda riktiga och statsutskottet ej hade fog för sin åsikt, utan i stället att han icke ville bestrida, att det fanns fog för statsutskottets anmärkning. Inom statsutskottet fanns ju ingen, som var så påhittig, att han kunde hänvisa till riksgäldskontoret. Detta har jag velat säga om det formella.

Jag vill nu litet vidröra det reella i frågan. Jag har icke den uppfattningen, som friherre Gripenstedt uttalade, att resan icke hade något gagn med sig, ty jag hyser den öfvertygelsen, att den omständigheten, att så många ståtliga karlar kommo från Sverige till Paris, må väl i väsentlig mån ha bidragit till ett fredligt förhållande mellan Frankrike och Sverige. Och det har väl då också verkat utåt i hela världen och lämnat ett vackert bidrag till de fredssträfvanden, som nu göra sig gällande. Men under diskussionen har jag fått en betänklighet, som jag icke haft förut. Den väcktes i väsentlig mån af grefve Klingspor och stärktes till en viss grad af herr Cavalli. Grefve Klingspor yttrade — om jag icke missförstod honom — att det vore fråga om, att svenska Riksdagen skulle inbjuda några enskilda medlemmar af franska parlamentet, och herr Cavalli sade — ja, huru var det han uttryckte sig? Hans anförande gick emellertid ut på samma sak, eller att uti ett bifall till motionen skulle ligga, att den svenska Riksdagen ställde sig om icke såsom inbjudare så åtminstone såsom kontrasignent under en inbjudning till det franska parlamentet. Den synpunkten har jag icke tänkt på, men den ställer frågan i rätt storartad och vacker belysning. Men det synes mig en smula betänkligt. Har ett bifall till detta anslag på 10,000 kronor verkligen den innebörd, att svenska Riksdagen skulle på detta sätt ställa sig såsom ett interparlamentariskt subjekt? Sådant stöder icke min uppfattning om motionens berättigande. Om jag än icke har något vidare emot, att motionen bifalles, så vill jag bestämdt såsom min mening uttrycka, att ett

Anslag för emottagande i Sverige af inbjudna franska parlamentsmedlemmar.

(Forts.)

*Anslag för
emottagande
i Sverige af
inbjudna
franska par-
lamentemed-
lemmar.*

(Forts.)

bifall till motionen icke får tolkas på det sättet, att den svenska Riksdagen därmed uttalat sig i den storpolitiska frågan.

Till sist vill jag yttra något, hvori jag tror äfven mina motståndare skola gifva mig rätt. Under hvarje riksdag förekomma motioner af den art, att, när statsutskottet skall behandla dem, utskottet kan säga: detta kommer utan tvifvel att bifallas i Riksdagen, men utskottet bör icke förorda det. När fråga är om ett anslag, som måste anses som ett uppslag i en ny riktning, är det statsutskottets bestämda skyldighet att ställa sig betänksamt och lägga fram sina betänkligheter för Riksdagen. Vill Riksdagen bifalla, är det dess ensak, men statsutskottet har uppfyllt sin skyldighet. När denna motion framlades, skulle jag, oberoende af det formella och det reala i den mening det här varit på tal, såsom ledamot af statsutskottet anse det vara min ovillkorliga skyldighet att yrka afslag med förutsättning, att Riksdagen må pröfva och kanske bifalla. Här är fråga om ett nytt uppslag, vågar jag påstå, ty Riksdagen har under en lång tid beviljat anslag allenast för sådant, som ansetts som ett bestämdt statsändamål, och först på senare tid har tillkommit en ny kategori, nämligen anslag till välgörande ändamål. Jag kommer mycket väl ihåg, huru jag, när ett anslag af sistnämnda kategori första gången begärts, häfdade samma uppfattning som nu och sade, att jag var viss om, att begynna vi på en punkt med sådant, få vi draga konsekvenserna långt ut därpå. Ingen har kunnat säga, att här föreligger ett statsändamål eller en välgörenhetsinrättning. Jag för min del har därför ansett det vara min ovillkorliga plikt som statsutskottsledamot att yrka afslag å denna motion och det i den tanken, att Riksdagen får sedan själf bestämma, om den vill slå in på denna åtminstone relativt nya väg. Vill Riksdagen göra det — och jag har all anledning tro, att den vill det — så faller ansvaret därför på Riksdagen själf, men icke på statsutskottet.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Jag skall be att få yttra några ord med anledning af hvad herr Afzelius nämnde om, att statsutskottet endast begagnat de formella skälen för att slå ihjäl motionen. Det kan hända, att så varit förhållandet med någon eller några af dem, som utgjort majoriteten inom statsutskottet. Men jag vill tala om för honom, att åtminstone jag och flera med mig bestämdt förklarade inom statsutskottet, att vi icke hade någonting emot själfva motionen och gärna skulle vara med om att bevilja de 10,000 kronorna, men att vi funnit sådana formfel begåna i motionen, att vi ansågo det vara statsutskottets plikt att afstyrka bifall till densamma. För öfrigt vill jag säga, att jag kommer att taga det med jämnmod, om Riksdagen beviljar det ifrågasatta anslaget, men att jag håller före, att statsutskottet gjort rätt uti att afstyrka bifall till motionen, såsom den var

skrifven. Jag har fått ett ganska bestämdt stöd för denna min uppfattning uti, hvad herr Afzelius nyss yttrade. Herr Afzelius erkände nämligen, att ett formfel begåtts. Jag tror att statsutskottet i en framtid kommer att i liknande fall förfara på samma sätt. Men däremot tror jag icke, att statsutskottet många gånger kommer i denna ställning, då jag icke hyllar samma åsikt som herr Cavalli beträffande sättet, på hvilket motioner skola skrivas. Jag håller före, att motionärerna nog skola akta sig för framtiden att skriva motioner på detta sätt.

Jag yrkar bifall till statsutskottets hemställan.

Friherre Klingspor: Statsutskottets ärade ordförande lade ut en liten snara, som han bestämdt ansåg synnerligen effektiv och präktig att fånga kammaren uti. Men om man ser litet närmare på snaran, undrar jag, om han icke fångat sig själf uti den. Han sade, om jag hörde honom rätt, att innebörden af ett Riksdagens bifall till denna anslagsfråga skulle kunna blifva, att Riksdagen ställde sig som kontrasignent för den höflighetsinbjudning, hvarom det här är fråga. Detta ansåg han vara så förskräckligt, att det icke borde få ske, och därför förklarade han, att han hölle fast vid sitt afslagsyrkande.

Jag var med om den förut omtalade färden och kan sålunda afgifva ett eget vittnesbörd om densamma. När vi kommo till franska gränsen, fingo vi stiga upp i det förnämsta lyxtåget som fanns, (från kejsartiden) och vi mottogos af en utaf franska presidentens adjutanter m. fl. funktionärer. Vid ankomsten till Paris möttes vi officiellt af svenske ministern m. fl. celebriteter. Sedan blefvo vi mottagna hos Frankrikes president, konseljpresidenten, utrikesministern och de förnämsta funktionärerna i öfrigt. Vi kände oss hela tiden som Frankrikes gäster och voro särskildt inbjudna af staden Paris och på ett storartadt sätt hedrade genom en bankett, som trotsar all beskrifning. När vi, som herr Cavalli sade, blifvit utsedde af respektive talmän, måste ett sådant mottagande, som vi fingo, gifva oss en känsla af, att vederbörande i Frankrike uppfattade besöket som ett officiellt besök af delegerade från Sveriges Riksdag. När vi hafva denna känsla, anse vi att såsom ett tack för denna uppmärksamhet en inbjudning bör göras tillbaka. Det kan icke annat än på det allra högsta förvåna mig, om Riksdagen skulle vara rädd för att genom ett litet anslag möjliggöra en nödvändig höflighetsbetygelse. Det förefaller mig tvärtom som en mycket naturlig sak, att anslaget beviljas, ty därigenom visar Riksdagen, att den sätter värde på det mottagande, som vissa af dess ledamöter, som af talmännen utsetts, fått röna, icke för deras personer utan som representanter för Sverige. Det är ju äfven att tänka, att, liksom staden Paris tog emot oss, staden Stockholm äfven skulle göra något för mottagande af de franska gästerna. Jag kan sålunda icke förstå, att

Anslag för emottagande i Sverige af inbjudna franska parlamentsmedlemmar.
(Forts.)

Anslag för
emottagande
i Sverige af
inbjudna
franska par-
lamentsmed-
lemmar.

(Forts)

några betänkligheter skola finnas mot detta anslagsbeviljande, och yrkar bifall till reservationen.

Herr Afzelius: Jag skall endast yttra några ord rörande den formella delen af frågan med anledning af grefve Wachtmeisters anmärkning.

Jag trodde, när jag yttrade mig förra gången, att friherre Gripenstedt var representativ för statsutskottet, och därför uppehöll jag mig icke vidare vid detta formella, men nu har jag hört att det verkligen finnes någon som tror på detta skäl. Jag erkänner gärna att jag icke skulle hafva skrifvit klämman i denna motion just så som den lyder. Men jag är verkligen för litet jurist, höll jag på att säga, — jag menar, att jag har för liten känsla för formen — för att kunna fullt uppskatta statsutskottets juridiska prestation. Motionärerna begärde helt enkelt att få dessa 10,000 kronor i år för att kunna mottaga de franska gästerna. Nu har statsutskottet ansträngt sig för att utröna, huruvida det är med gällande grundlag förenligt, att önska de 10,000 kronorna redan i år. Statsutskottet har icke kunnat finna detta möjligt. En utväg har herr Cavalli antydt, en annan reservanten. Hade icke det varit möjligt också för statsutskottet? Vi få snart höra hvad herr talmannen tänker om saken, ty är reservationen *icke* föranledd af motionen, då kan han icke framställa proposition på reservationen och då har statsutskottet rätt. Frågan löser sig sålunda af sig själf. Om ett ögonblick framställer talmannen proposition på reservationen, då är det bevisadt att ett sådant yrkande faller inom motionens ram, och då kunna äfven de ömtåligaste formella samveten slå sig till ro. Jag yrkar bifall till reservationen.

Friherre Gripenstedt: Herr Afzeliij yttrande kräfer ett svar från min sida. Han sade, att han trodde, att jag var representativ för statsutskottet. Det var visserligen mycket smickrande för mig, men i detta fall är jag det visst icke. Det är sant, att vi först på utgiftsafdelningen förberedande behandlade denna sak, och då tyckte vi den var litet besynnerlig men brydde oss icke om att bråka, då vi icke trodde att inom statsutskottet skulle bli majoritet för afslag. För min del ansåg jag, att *sakliga* skäl likaväl som formella talade mot bifall till motionen, men för- enade mig med flertalet i utskottet som på formella skäl yrkade afslag. Däremot kan jag icke medgifva, att de formella skälen utgjort en förevändning för att få afslag på motionen.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande punkt yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock, af grefve *Klingspor*,

att Kammaren skulle afslå utskottets hemställan och antaga det förslag, som innefattades i den vid punkten afgifna reservation.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till grefve Klingspors yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten 19 af sitt utlåtande n:o 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och antages det förslag, som innefattas i den vid punkten afgifna reservation.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—50;

Nej—60.

Punkten 20.

Uti en inom Riksdagens Andra Kammare väckt motion (n:o 124) hade herr *E. Beckman* m. fl. föreslagit, att Riksdagen måtte såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för interparlamentariska förbundets byrå och generalsekretariat för innevarande år anslå ett belopp af 750 kronor.

Bidrag till kostnaderna för interparlamentariska förbundets byrå och generalsekretariat.

Utskottet hade af anförda skäl hemställt, att herr Beckmans m. fl. ifrågavarande motion måtte af Riksdagen lämnas utan afseende.

Reservation hade afgifvits af herrar *F. W. Thorsson*, *A. Wiklund*, *K. Starbäck*, *F. Berg* och *A. Ekman*, som ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen måtte å extra stat för år 1910 anvisa ett belopp af 750 kronor såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för interparlamentariska förbundets byrå och generalsekretariat för innevarande år, med rätt för Kungl. Maj:t att under år 1909 förskottsvis af tillgängliga medel utordna beloppet.

Herr Trygger: Herr Beckman m. fl. hafva i sin motion hemställt, att Riksdagen måtte såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för interparlamentariska förbundets byrå och gene-

*Bidrag till
kostnaderna
för interpar-
lamentari-
ska förbun-
dets byrå och
general-
sekretariat.
(Forts.)*

ralsekretariat för innevarande år anslå ett belopp af 750 kronor. På formella skäl har utskottet afstyrkt bifall till denna motion. Jag tror dock icke, att jag behöfver besvära kammaren med denna formella fråga, ty den rättvisa eller det öfverseende, som i den förra frågan kom motionärerna till del, borde väl också här tillämpas. Jag vill då öfvergå till själfva saken.

Frågan gäller att sätta detta förbund i tillfälle att erhålla en byrå och en ständig sekreterare, för att förbundet så mycket kraftigare skall kunna arbeta på den viktigaste delen af sin uppgift, skiljedomssakens befrämjande. Andra stater hafva visat sig benägna att bidraga till en dylik utvidgning af förbundets verksamhet, och jag kan icke tänka mig, att Sverige bör handla annorlunda. Särskildt synes det mig vara af vikt, att svenska folket, som otvifvelaktigt har stort intresse för skiljedomstankens allt större och större förverkligande, icke får den uppfattningen, att Första Kammaren ställer sig afvisande mot densamma. Ty då fruktar jag att vi komma att möta svårigheter, då vi skola fullfölja det med skiljedomstankens realiserande ingalunda oför- enliga utan tvärtom intimt förbundna nödvändiga stärkandet af vårt försvar.

Jag anhåller på de grunder jag anfört om bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Friherre Gripenstedt: Efter den utgång, föregående votering fick, är jag öfvertygad om, att äfven om jag skulle göra yrkande på bifall till utskottets hemställan i denna punkt, utskottet icke heller här skulle vinna. Jag anser, att utskottet fullgjort sin skyldighet genom att fästa uppmärksamheten vid den formella sidan hos motionen. Själfva saken fäster jag mig i detta fall icke så mycket vid. Jag tror således mycket väl, att man, såsom den siste ärade talaren föreslog, kan taga motionen och afslå utskottets hemställan. Jag är visst icke af den mening, att detta är bäst, men i nuvarande stund må det gärna ske.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter herr tal- mannen yttrade, att beträffande föreliggande punkt endast före- kommit det yrkande, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den vid punkten afgifna reservationen.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föredragna punkt hemställt samt vidare på godkän- nande af berörda yrkande; och förklarades den senare proposi- tionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 21.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid ånyo skedd föredragning af statsutskottets den 10 och 12 i denna månad bordlagda utlåtanden:

n:o 13, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af kronans andelar i byallmanningen Tån i Skaraborgs län,

n:o 14, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af två till kronolägenheten Vallaslätten n:o 1 i Östergötlands län hörande lägenheter,

n:o 15, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af två till förra kompanichefsbostället Rangtorp n:o 1 i Skaraborgs län hörande lägenheter,

n:o 16, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af två lägenheter från förra skogvaktarbostället ⁵/₈ mantal Led n:o 2 Arvid Ersgård i Skaraborgs län,

n:o 17, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af två torp samt två andra områden från förra majorsbostället Upplanda n:is 1, 4 och 5 i Jönköpings län,

n:o 18, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af tre till förra löjtnantsbostället Harby n:o 1 i Stockholms län hörande lägenheter, och

n:o 19, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa till förra kompanichefsbostället 1 mantal Hornstäfve n:o 3 Prästgården med utjorden Långlöten i Östergötlands län hörande lägenheter,

biföll Kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets den 10 och 12 innevarande månad bordlagda betänkande n:o 2, i anledning af justitieombudsmannens framställning om ändring af 11 och 13 §§ i förordningen angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905.

Med föranledande af justitieombudsmannens i hans till innevarande Riksdag afgifna ämbetsberättelse därom gjorda framställning, hvilken hänvisats till bevillningsutskottet, hade utskottet i föreliggande betänkande hemställt, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att 11 och 13 §§ i förordningen angående försäljning af brännvin den 9 juni 1905 skulle erhålla den ändrade lydelse, betänkandet angåfve.

*Angående
bestämmande-
rätten i fråga
om brännvins-
försäljnings-
ställets belä-
genhet.*

Friherre Lagerbring: Den här ifrågasatta reformen är icke af så synnerligen genomgripande art. Ja, den är till och med så litet genomgripande, att man nästan förvånar sig öfver, att förslaget framkommit, så mycket mera som det berör en lag af så färskt datum som brännvinsförsäljningslagen. Den lagen antogs, som bekant, vid 1905 års riksdag och trädde i kraft på hösten 1907. Den har således varit gällande i 1 ¹/₄ år. Det förefaller

Angående
bestämmande-
rätten i fråga
om brännvins-
försäljnings-
ställets belä-
genhet.

(Forts.)

då, som om man skulle kunnat vänta med ändringsförslag, som icke gå ut på annat än att skjuta in en mening här och några ord där, tills en mera allmän revision af lagen visat sig erforderlig. Ett alltför forceradt stiftande af nya lagar och ett oupphörligt lappande på nyligen stiftade lagar orsakar, att man till sist — så väl myndigheter som allmänheten — här i landet icke vet, hvad man skall rätta sig efter.

Hvad nu själfva förslaget beträffar, hvilat det på en, enligt min uppfattning, oriktig tolkning af 1905 års lag. Utskottet, som här helt och hållet följt justitieombudsmannens mening, synes vara af den uppfattningen, att genom 1905 års lag tillerkändes stadsfullmäktige en nära nog afgörande bestämmanderätt öfver utskänkningsrättigheter. Så var dock icke alls förhållandet, utan det var enligt lagen fortfarande länsstyrelserna, som hade den egentliga bestämmanderätten, hvartill kom att magistraten och, hvad större städer angår, poliskammaren tillerkändes ett betydligt inflytande i dylika frågor. Endast i ett fall hafva stadsfullmäktige en alldeles afgörande makt, och det är i fråga om *maximiantalet* rättigheter. Däremot är det länsstyrelsen fortfarande medgifvet att minska antalet af dessa rättigheter, och om man läser hit-hörande paragrafer i sin helhet, finner man, att länsstyrelsen äfven äger att afslå eller bevilja hela framställningen om rätt till detaljhandel med brännvin i stad. Att nu här inskjuta en mening, hvarigenom stadsfullmäktige skulle få en alldeles afgörande bestämmanderätt i fråga om de trakter, i hvilka försäljningsställe må få finnas, tror jag icke vara gagneligt. Inom en korporation som stadsfullmäktige förekommer det ju, att åsikterna bryta sig skarpt emot hvarandra, och att ett beslut fattas under en tillfällig stämning med en rätt svag majoritet. En justering af beslutet kan därför stundom visa sig behöflig. Är det nu dessutom meningen, såsom mången synes önska, att inom en nära framtid revidera hela brännvinsförsäljningslagen och därvid lägga afgörandet af dessa frågor i de kommunala myndigheternas händer — något som länsstyrelserna, efter hvad jag tror, icke komma att sörja öfver, ty dessa frågor höra sannerligen icke till de mera angenäma att behandla — tror jag emellertid, att man bör se till, att man icke, innan detta skett, för mycket delar på bestämmanderätten. Ty då inträder en osäkerhet, som ingalunda kan vara tilltalande.

Och då nu sålunda hela denna reform, enligt min uppfattning, är obehöflig, obetydlig och opraktisk, anhåller jag, herr talman, att få yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Sjöcrona: Jag skall be att få tillägga något till hvad den föregående talaren anfört.

Detta förslag afser, såsom herrarne inhämtat af hans anförande och af betänkandet, det fallet att de kommunala myndig-

heterna, då de tillstyrka beviljande af flera försäljningsrättigheter, fattat beslut äfven om i hvilken trakt hvarje försäljningsställe skall förekomma, ett beslut som gällande författning tillåter de kommunala myndigheterna fatta, men icke påhjuder. Det är alldeles visst, att om den kommunala myndigheten har yttrat sig om platsen för ett försäljningsställe ingen Konungens befallningshafvande finnes, som icke tager vederbörlig hänsyn till hvad den kommunala myndigheten i detta afseende hemställt eller afviker därifrån, utan att verkliga skäl därtill förefinnas. Det föreliggande förslaget kan således synas hafva ofantligt ringa räckvidd, och jag skulle icke velat upptaga kammarens tid med ett yttrande, därest jag icke vore öfvertygad, att ett bifall till förslaget skulle föranleda svårigheter och oegentligheter, som de kommunala myndigheterna själfva icke önska.

*Angående
bestämmande-
rätten i fråga
om brännvins-
försäljnings-
ställets belä-
genhet.
(Forts.)*

I sin ämbetsberättelse omnämner justitieombudsmannen, att en Konungens befallningshafvande fattat annat beslut angående platsen för ett försäljningsställe, än hvad den kommunala myndigheten föreslagit, och förklarar, att Konungens befallningshafvandes förfarande står i strid visserligen icke mot lagens bokstaf men väl emot den princip, hvarpå lagen är byggd. Bevillningsutskottet synes nu ha anslutit sig till denna justitieombudsmannens uppfattning. För min del anser jag emellertid, att denna uppfattning är oriktig. Såväl enligt nu gällande lag som enligt alla föregående lagar om försäljning af brännvin, är det, såsom friherre Lagerbring anmärkte, Konungens befallningshafvande, som skall besluta om brännvinsförsäljningsrättigheters beviljande och förläggande. Det heter i författningen, att om den kommunala myndighetens beslut innefattar tillstyrkande af rätt till detaljhandel med brännvin detsamma skall underställas Konungens befallningshafvandes pröfning. Med underställning följer enligt både judiciell och administrativ uppfattning och enligt vedertaget språkbruk, att den myndighet, hvars pröfning frågan underställes, har full rätt att besluta i frågan, oberoende af om besvär äro anförda eller icke. Och hvad angår beviljande af brännvinsförsäljningsrättigheter är Konungens befallningshafvande, såsom friherre Lagerbring anmärkte, bunden endast af det i fråga om rättigheternas maximiantal gällande lokala veto. Konungens befallningshafvande får således icke bevilja flere rättigheter, än den kommunala myndigheten föreslagit, men han får afslå en föreslagen rättighet eller bevilja rättigheter till färre antal, än den kommunala myndigheten föreslagit. Om vi nu först se på förhållandena i stad, skola vi finna, att vare sig stadsfullmäktige besluta en eller flere rättigheter, beslutet skall af magistraten underställas Konungens befallningshafvandes pröfning. Bevillningsutskottet säger nu visserligen, att den kommunala myndigheten till följd af sin kännedom om de lokala förhållandena bäst förstär att bedöma, hvarest en försäljningsrättighet skall förläggas, men

*Angående
bestämmande-
rätten i fråga
om brännvins-
försäljnings-
ställets belä-
genhet.*

(Forts.)

jag undrar, om icke magistraten i en stad har lika god kändedom om de lokala förhållandena som stadsfullmäktige, och om icke en magistrat möjligen kan anföra skäl för att en rättighet skall förläggas något annorlunda, än stadsfullmäktige tänkt sig. Det kan ju möjligen, såsom friherre Lagerbring antydde, inträffa, att det inom stadsfullmäktige rådt olika meningar därom, huruvida en viss rättighet skall förläggas inom ett mycket begränsadt område, t. ex. ett visst kvarter, eller i ett annat. Om Konungens befallningshafvande skall vara ovillkorligen bunden af stadsfullmäktiges uttalande i fråga om platsen, huru skall det då förfaras i ett sådant fall, att Konungens befallningshafvande vill bevilja en försäljningsrättighet, men anser, att rättigheten bör förläggas icke i det föreslagna kvarteret, utan i ett därtill gränsande? Skall då frågan gå tillbaka till stadsfullmäktige, och kan det förutsättas att dessa önska ytterligare besväras med ny behandling af frågan om rättighetens förläggning? Eller skall hela frågan förfalla, därför att Konungens befallningshafvande anser sig icke kunna bifalla stadsfullmäktiges förslag i fråga om försäljningsställets läge. Detta var ett fall.

Man kan också tänka sig det fallet, att stadsfullmäktige föreslagit 3 eller 4 rättigheter, men att Konungens befallningshafvande vill bevilja endast en eller två rättigheter. Detta kan ju förämla till en annan placering än hvad stadsfullmäktige föreslagit, under förutsättning att rättigheternas antal skulle bli 3 eller 4.

Det kan också hända, att Konungens befallningshafvande vill till alla delar bifalla stadsfullmäktiges framställning, men när det kommer till kritan rättighetens innehafvare icke kan skaffa sig lämplig lokal. Skall då ärendet ånyo gå till stadsfullmäktige, för att dessa skola få gifva sitt tillstånd till rättighetens förflyttande till annan plats?

Det förekommer mycket ofta, att sedan Konungens befallningshafvande beviljat en rättighet för 3 år innehafvaren kommer och vill flytta rättigheten till annan plats. Skall då Konungens befallningshafvande vara bunden vid den af stadsfullmäktige föreslagna platsen och icke hafva rätt att medgifva förflyttning till annan plats, icke ens om detta är en förflyttning från en mindre lämplig lägenhet till en mera lämplig? Kan det verkligen vara skäl att lappa så på författningen, att dylika oegentligheter kunna inträffa.

Hvad landsbygden beträffar, kunna precis samma förhållanden inträffa där. I fråga om anvisande af plats för en försäljningsrättighet inhämtar Konungens befallningshafvande yttrande af kronofogde och länsman, och det är endast, om de anföra fullgoda skäl för väljande af annan plats än den af kommunalmyndigheten föreslagna, som Konungens befallningshafvande skulle fördrista sig afvika därifrån. Dessutom föreskrives i den punkt, som handlar om landsbygden, att om det är fråga om att

förlägga ett försäljningsställe så, att det kan inverka menligt för annan kommun, skall den kommunens yttrande inhämtas. Då kan man mycket väl tänka sig, att den senare kommunen säger: »skall det ligga vid den eller den vägen eller i det eller det huset, kan det inverka menligt, men om det flyttas ett litet grand, dit eller dit, ha vi ingenting emot det». Skall man då ställa till nya stämmor för att i nåder få tillstånd att förlägga det, där Konungens befallningshafvande finner det lämpligast?

*Angående
bestämmande-
rätten i fråga
om brännvins-
försäljnings-
ställets belä-
genhet.*

(Forts.)

Jag har ansett det vara min skyldighet att fästa kammarens uppmärksamhet på detta, på det att kammarens ledamöter må hafva klart för sig hvad frågan gäller, när de skola afgifva sitt votum. Jag instämmer till fullo med friherre Lagerbring däri, att det icke kan vara skäl att nu ändra en lag, som icke varit i kraft mer än $1\frac{1}{4}$ år. Och för att kammaren skall bli i tillfälle att afgifva sin röst för eller mot förslaget, skall jag, i likhet med friherre Lagerbring, yrka afslag å utskottets hemställan.

Friherre Beck-Friis, Carl Joachim: Under senare tider har i vårt land allt mera gjort sig gällande en sträfvan att låta de lokala myndigheterna vara de bestämmande med afseende å detaljhandel med brännvin, och i nuvarande lagstiftning är stadgadt, att det tillkommer dessa lokala myndigheter, stadsfullmäktige eller allmän rådstuga i stad och kommunalstämma på landet, att fatta beslut om huru många försäljningsrättigheter skola få inom en kommun förekomma, äfvensom där så anses nödigt i hvilken trakt de skola vara förlagda. Gifvet är ock, att när dessa myndigheter skola fatta beslut om, huru många sådana rättigheter skola finnas, dessa måste noga öfverväga, i hvilken trakt de böra vara förlagda, och att därvid stor hänsyn måste tagas till de lokala förhållandena, hvilka de bäst måste känna till.

Förlidet år hade bevillningsutskottet att afgifva utlåtande angående en motion, som då väckts i Andra Kammaren. I denna motion föreslogs, att innan ett försäljningsställe inrättades, närmaste grannar skulle höras. Bevillningsutskottet afstyrkte då motionen, och yttrade därvidlag: »Bevillningsutskottet vill i detta sammanhang erinra, att enligt paragraf 11 i brännvinsförsäljningsförordningen stadsfullmäktige eller allmän rådstuga äga att vid fattande af beslut rörande rätt till detaljhandel med brännvin, där så anses nödigt, bestämma i hvilken trakt af staden hvarje försäljningsställe må finnas».

Det är i full öfverensstämmelse med den tolkning af förordningen, åt hvilken bevillningsutskottet där gaf uttryck, som bevillningsutskottet i år ansett sig böra tillstyrka bifall till den förändring af paragrafen, hvarom justitieombudsmannen hemställt, och jag tillåter mig därför yrka bifall till utskottets hemställan.

*Angående
bestämmande-
rätten i fråga
om brännvins-
försäljnings-
ställets be-
lägenhet.*

(Forts.)

Herr Lindblad: Då förslagsställarens betydenhet och bevillningsutskottets enhälliga utlåtande torde kräva, att man allmänare gifver tillkänna sin mening och söker få fram de skäl, som här borde bestämma kammarens beslut, ber jag att få uttala mig i frågan. Jag gör det särskildt därför, att jag år 1905 var med i det utskott, som behandlade detta ämne.

Jag instämmer till alla delar i det anförande, som den förste talaren, ordföranden i 1905 års utskott, nyss hade. Jag står i denna fråga på samma ståndpunkt, som han intagit. Ty jag anser för min del ingalunda den föreslagna ändringen vara lämplig eller nyttig. Hvad betyder såväl magistratens skyldighet att afgifva utlåtande som Konungens befallningshafvandes pröfningsrätt, om Konungens befallningshafvande skall för sitt beslut vara absolut bunden vid de lokaler, som finnas angifna i de kommunaln myndigheternas förslag. Jag tänker mig t. ex., att i en långsträckt stad de kommunala myndigheterna besluta sig för tre försäljningsrättigheter och angifva läget för dessa, t. ex. en i östra delen, en i västra och en i mellersta delen. Magistraten och Konungens befallningshafvande tycka kanske, att man ytterligare kunde göra en inskränkning i antalet, och att det vore lämpligt att stanna vid två. Huru skall Konungens befallningshafvande då förfara? Han får ju ej slå tillsammans och välja ett nytt läge för den västra och den mellersta, han är ju absolut bunden vid lägena, då blir han det också i fråga om antalet.

Detta är för öfrigt redan anfördt af den andre talaren i ordningen. Jag anser, att den föreslagna ändringen icke är lämplig, ty den skulle göra granskningsrätten illusorisk. Äro nämligen magistraten och Konungens befallningshafvande i fråga om försäljningsrättigheternas förläggning bundna vid de platser, stadsfullmäktige angifvit, är det klart, att hvarken magistraten kan förorda eller Konungens befallningshafvande vid sin pröfning besluta afslag å framställningen om rättigheternas beviljande eller inskränkning i rättigheternas antal, utan det blir då såväl det antal rättigheter som de platser, stadsfullmäktige beslutit. Och hvad dylika beslut angår vill jag erinra om, att de ofta nog fattas med små majoriteter. I Eskilstuna fattades t. ex. här om dagen ett dylikt beslut med ordförandens utslagsröst. Om vi taga hänsyn till allt detta, tror jag, att vi skola finna, att den nuvarande författningens andemening uttalas bättre i den gällande ordalydelse, som också i det stycket fanns redan i 1895 års brännvinsförsäljningsförordning.

Med anledning af hvad jag nu anfördt ber jag att få yrka afslag på bevillningsutskottets betänkande.

Herr Trapp: Då jag inom bevillningsutskottet uttalat en annan mening än den, som slutligen blef bevillningsutskottets, och då jag, som var förhindrad att närvara vid ärendets slutliga

behandlning inom utskottet, icke blef i tillfälle att anteckna mig som reservant, skall jag be att här få yrka, att justitieombudsmannens förslag och utskottets hemställan måtte af kammaren afslås.

Det synes mig, som om justitieombudsmannen hade till stöd för sin framställning alltför svaga och otillräckliga skäl, både om man betraktar ändringen i och för sig och om man tänker på, att det är fråga om att införa en ändring i en förordning, som så pass nyligen trädit i kraft. Justitieombudsmannen åberopar endast ett fall, där de af honom omtalade olika meningarna om Konungens befallningshafvandes pröfningsrätt skulle ha gjort sig gällande. Genomläser man emellertid hithörande handlingar, skall man få ett bestämdt intryck af, att det varit synnerligen lyckligt, att Konungens befallningshafvande haft pröfningsrätt i detta af äkta småstadskif fyllda mål.

Herr talman, på de grunder, som redan äro anförda, förenar jag mig med dem, som yrkat afslag.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande betänkande hemställt samt vidare på afslag därpå, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 10 och 12 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 2, i anledning af justitieombudsmannens framställning om förklaring eller ändring af 4 kap. 10 § strafflagen, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Herr *Sjöcrona* afgaf en af honom m. fl. undertecknad motion, n:o 49, om ändring af § 79 regeringsformen.
Denna motion blef på begäran bordlagd.

Justerades åtta protokollsutdrag för denna dag.

*Angående
bestämmande-
rätten i fråga
om brännvins-
försäljnings-
ställets belä-
genhet.
(Forts.)*

På framställning af herr talmannen beslöts, att bland betänkandena på föredragningslistan till nästa sammanträde sättas främst de, som denna dag bordlagts första gången.

Kammaren åtskildes kl. 4,10 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
